

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“БАНКІВСЬКА СПРАВА”
(для бакалаврів, спеціалістів)**

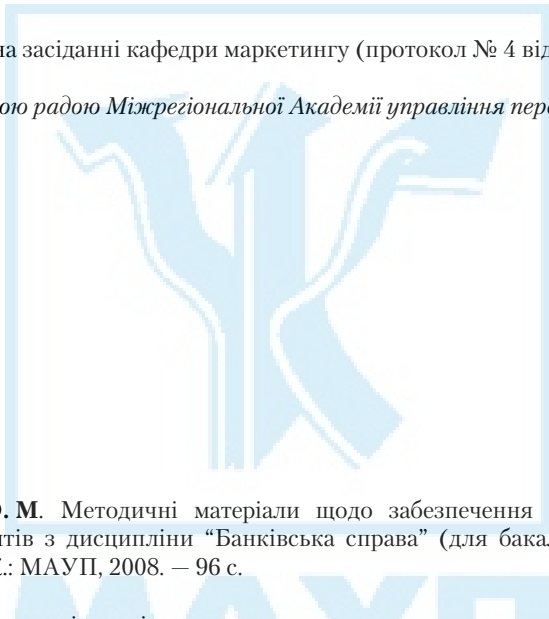
МАУП

Київ 2008

Підготовлено старшим викладачем кафедри банківської та страхової справи
О. М. Кушнір

Затверджено на засіданні кафедри маркетингу (протокол № 4 від 03.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Кушнір О. М. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Банківська справа” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2008. — 96 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, загальні методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів, тематичний план, зміст самостійних завдань з дисципліни “Банківська справа”, тестові завдання для контролю знань за змістовими модулями, а також список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Банківська система України в умовах реформування виробничих відносин виступає одним з найдієвіших та найефективніших факторів розбудови суспільного прогресу.

Професійно володіти питаннями діяльності та функціонування фінансового ринку, і зокрема комерційних банків, мусить нині фахівець, діяльність якого пов'язана з прийняттям економічних рішень у будь-якій сфері народного господарства.

Важливою складовою роботи студентів є самостійна підготовка ними матеріалів, питань, завдань із кожної теми навчального курсу. Оскільки навчальним планом передбачено виділення навчального часу для самостійної роботи студентів, частина обов'язкового програмного матеріалу виноситься на самостійне вивчення.

Самостійна робота є обов'язковою при підготовці до практичних занять, для складання заліку з навчальної дисципліни “Банківська справа”, тому вона повинна мати систематичний та плановий характер і обов'язково завершуватися перевіркою знань студентів.

Самостійна робота є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань. Вона є основним засобом опанування студентами навчального матеріалу в позааудиторний час. Значно підвищується значення та статус самостійної роботи із запровадженням кредитно-модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Мета самостійної роботи — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни “Банківська справа” розроблені відповідно до програми курсу “Банківська справа” для студентів напряму підготовки 0501 “Економіка і підприємництво”, 0601 “Право” освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр, спеціаліст” і призначені для самостійної та індивідуальної роботи студентів над дисципліною.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основне завдання вищої школи полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до самоосвіти, інноваційної діяльності.

Розв'язати це завдання неможливо лише шляхом передачі знань у готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перетворити студента з пасивного споживача знань на активного їх творця, здатного сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат.

Сучасна реформа вищої освіти — це насамперед перехід від парадигми навчання до парадигми освіти, самоосвіти. Тому самостійна робота студентів є не тільки важливою формою навчального процесу, а й має стати його основою. Це передбачає орієнтацію на активні методи опанування знань, розвиток творчих здібностей, перехід від поточного до індивідуалізованого навчання з урахуванням потреб і можливостей особистості.

Посилення ролі самостійної роботи означає принципово нову організацію навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Він повинен будуватись так, щоб розвивати вміння вчитися, формувати у студентів здібності до саморозвитку, творчого застосування здобутих знань.

Активна самостійна робота студентів можлива лише за наявності серйозної та стійкої мотивації. Найпотужніший мотивуючий фактор — підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Активізують самостійну роботу такі фактори:

1. Корисність роботи, що виконується.
2. Участь студентів у творчій діяльності.
3. Інтенсивна педагогіка, що передбачає запровадження у навчальний процес активних методів навчання.
4. Використання мотивуючих факторів контролю знань (накопичувальна система оцінювання знань, рейтинг).
5. Індивідуалізація завдань, які виконуються в аудиторії та в позааудиторний час, постійне їх оновлення.
6. Особистість викладача (викладач може бути прикладом для студента як професіонал і творча особистість).

Основне завдання організації самостійної роботи студентів — навчити їх свідомо та самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, а потім з науковою інформацією, закласти основи само-

організації та самовиховання, сформувати в них уміння та навички постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Планування самостійної роботи студентів

Для раціональної організації самостійної роботи студент повинен уміло розподілити свій час, передбачений навчальним планом для позааудиторної роботи. У цілому навчальний час студентів включає години, призначені для аудиторної (регламентованої) роботи (лекції, практичні заняття, консультації з викладачем, наукові конференції та олімпіади, складання іспиту) та позааудиторної роботи (підготовка до практичних занять та іспиту (заліку), написання контрольних робіт та індивідуальних завдань, доповідей, рефератів, проведення групових презентацій, робота з літературою в бібліотеці, пошук інформації в Інтернеті).

Форми самостійної роботи:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- самостійна робота з підручником, науковою та періодичною літературою;
- вивчення та аналіз законодавчих і нормативних документів;
- пошук і опрацювання матеріалів через мережу Інтернет;
- узагальнення та аналіз фактичних даних;
- проведення самостійних наукових досліджень;
- підготовка аналітичних записок, доповідей, рефератів, презентацій;
- виконання індивідуальних завдань;
- написання контрольних робіт;
- підготовка до іспиту (заліку).

Форми контролю самостійної роботи:

- індивідуальні консультації та співбесіди;
- тестування, перевірка контрольних робіт;
- заслуховування рефератів та презентацій;
- перевірка творчих та ситуаційних завдань;
- проведення колоквиумів.

Опрацювання лекційного матеріалу є важливою складовою опанування матеріалу курсу, оскільки під час лекції формуються наукові основи знань, засвоюється важливий теоретичний і фактичний матеріал, виокремлюються головні проблеми та питання щодо тематичного змісту курсу. Для кращого засвоєння лекційного матеріалу

після лекції слід прочитати конспект, внести необхідні правки та визначити основні аспекти.

Підготовка до практичних занять передбачає:

- вивчення рекомендованої до розглядуваної теми літератури;
- пошук додаткових джерел інформації;
- підготовку відповідей на питання, що виносяться на практичне заняття;
- опанування нових термінів.

Обов'язковим є ведення конспекту для підготовки до практичних занять, в якому студент готує відповіді на запитання, робить виписки з опрацьованої літератури, веде словник.

Ефективність проведення практичного заняття визначається рівнем самостійної підготовки студентів.

Метою проведення практичного заняття є підбиття підсумків самостійного опанування студентами навчального матеріалу, теоретичних джерел, тематичних завдань, а також закріплення знань та умінь з курсу.

Завдання практичного заняття — оволодіння студентами навичками публічного виступу, вмінням логічно, змістовно, аргументовано, переконливо висловлювати свої думки, робити правильні висновки, пов'язувати матеріал навчального курсу із сучасними проблемами функціонування грошової та кредитної системи України.

Запорукою успішного проведення семінарського (практичного) заняття є ретельна підготовка до нього та раціональний розподіл часу. Слід враховувати, що на семінарському занятті оцінюються не лише відповіді на основні питання, а й інші форми роботи студентів, зокрема ґрунтовні доповнення, повідомлення, участь в обговоренні виступів, правильна постановка проблемних запитань до доповідача, доповіді, презентації тощо.

Самостійна робота з підручниками, науковою та періодичною літературою, вивчення та аналіз законодавчих і нормативних документів будується на основі роботи з каталогами та конспектування. Для раціонального запам'ятовування матеріалу потрібно підготувати невеликий конспект із викладенням тез чи головних думок або послань на конкретні сторінки книги чи журналу, що дає змогу швидко знаходити потрібний матеріал. При копіюванні журнальних статей слід виділяти (підкреслювати) основні думки.

Виконання індивідуальних завдань, написання контрольних робіт здійснюється студентами самостійно, відповідно до завдання, на ос-

нові вивчення спеціальної літератури. Письмова контрольна робота є однією з форм самостійної роботи студентів із вивчення окремих тем і питань навчального курсу. Цей важливий засіб перевірки знань студентів може використовуватися при поточному й підсумковому контролі засвоєння матеріалу дисципліни.

Для самоперевірки якості засвоєння знань студентам пропонуються тести і творчі завдання. Результати тестування оцінюються викладачем, обговорюються на заняттях і враховуються при проміжному та підсумковому контролі.

Кожне завдання із самостійної роботи оцінюється за п'ятибальною системою, утворюючи таким чином певну суму балів за окремий навчальний модуль. Водночас набрана кількість балів за виконану самостійну роботу додається до загальної суми балів підсумкового тесту з кожного навчального модуля, індивідуальної роботи студента, семестрового контролю знань.

100 балів (оцінка “відмінно”) — студент повинен чітко і вільно володіти термінологією, логічно, вмотивовано виконувати теоретичні завдання, вміти визначати основне в матеріалі, технічно грамотно і логічно послідовно виконувати практичні завдання. Роботи мають бути виконані охайно, без істотних помилок. Можливе допущення однієї неточності в кожному завданні, яка практично не впливає на результат виконання завдання в цілому.

80 балів (оцінка “добре”) — студент повинен чітко і вільно володіти термінологією, технічно грамотно і послідовно виконувати практичні завдання, перелік яких відповідає навчальній темі дисципліни. Робота має бути виконана охайно, проте можливе допущення однієї — двох помилок у розрахунках або завданнях, що суттєво не впливають на виконання завдання в цілому.

60 балів (оцінка “задовільно”) — студент не завжди чітко володіє термінологією, припускається змішування понять, не зовсім правильно виконує практичні завдання (однак виконане завдання досягає своєї мети), подає самостійно оформлені завдання, перелік яких відповідає навчальній програмі дисципліни. Припускається трьох і більше змістових помилок, неточностей у розрахунках або ж подає роботу у неповному обсязі (за умови відсутності одного — двох завдань з усіх модулів).

40 балів (оцінка “незадовільно”) — студент виконав завдання не в повному обсязі. Припускається грубих помилок у роботі, не володіє спеціальною термінологією. Відповіді оцінюються як такі, що не до-

сягли мети, оформлені недбало, з помилками, або ж контрольні роботи подано в неповному обсязі (за умови відсутності 30 % завдань з усіх модулів).

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі завдання поточного контролю. Остаточна оцінка семестрового контролю враховує всі аспекти участі студента в навчальному процесі.

Відповідно до програми курсу методичні матеріали містять завдання з основних розділів курсу “Банківська справа”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“БАНКІВСЬКА СПРАВА”

№ пор.	Назва змістового модуля і тем
	Змістовий модуль I. Банківська система України, її призначення та функції
1	Становлення та розвиток банківської системи України
2	Національний банк та його грошово-кредитні операції
3	Організація діяльності та формування капіталу комерційних банків
	Змістовий модуль II. Характеристика та порядок проведення операцій банку
4	Управління пасивами та активами комерційних банків
5	Організація банківського кредитування
6	Розрахункова діяльність комерційних банків
7	Послуги комерційних банків: трастові та інші послуги
8	Інвестиційна діяльність банківських установ
9	Обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків банківськими установами
10	Фінансова стійкість комерційних банків

ЗМІСТ САМОСТІЙНИХ ЗАВДАНЬ *дисципліни* **“БАНКІВСЬКА СПРАВА”**

Змістовий модуль I. Банківська система України, її призначення та функції

Тема 1. Становлення та розвиток банківської системи України

Сутність та особливості побудови сучасної банківської системи України. Банки як посередники грошового обігу. Створення дієвого механізму страхування банківських ризиків.

Центральний банк, його роль у ринковій економіці. Комерційний банк як фундамент вітчизняної банківської системи. Сучасне розуміння сутності комерційного банку як підприємства, що займається бізнесом. Види комерційних банків, їх створення та розвиток згідно з вітчизняним банківським законодавством. Механізм взаємозв'язку між окремими ланками банківської системи, її завдання та функції. Загальна характеристика сучасних банківських продуктів у вітчизняній економіці. Види банківських послуг та їх розвиток. Базові операції банківських установ. Економічні методи регулювання взаємовідносин банківської системи. Глобалізація банківської діяльності.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Фінансовий ринок, його види та функції.
2. Міжнародні фінансово-кредитні установи, форми їх співробітництва з Україною.
3. Спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові установи.
4. Необхідність, мета та завдання правового регулювання процесу функціонування банківської діяльності.
5. Правовий статус банків України.
6. Правові засади діяльності НБУ.
7. Банківське право як засіб держаного регулювання банківської діяльності.
8. Контроль НБУ над діяльністю комерційних банків.
9. Світовий досвід побудови служб банківського нагляду.
10. Особливості нагляду НБУ за діяльністю проблемних банків.

Теми рефератів

1. Банки як основний вид посередників на фінансовому ринку.
2. Склад та функції банківської системи.

3. Види комерційних банків, їх функції та операції.
4. Міжнародні фінансово-кредитні установи, форми їх співробітництва з Україною.
5. Спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові установи.
6. Банківське право як засіб державного регулювання банківської діяльності.
7. Система рейтингової оцінки CAMELS.
8. Світовий досвід побудови служб банківського нагляду.
9. Історичні аспекти виникнення та сучасний стан банківської системи США.
10. Історичні аспекти виникнення та сучасний стан банківської системи Німеччини.
11. Історичні аспекти виникнення та сучасний стан банківської системи Англії.
12. Історичні аспекти виникнення та сучасний стан банківської системи Франції.
13. Історичні аспекти виникнення та сучасний стан банківської системи Швеції.
14. Стан державної грошово-кредитної політики України у поточному році.
15. Особливості грошово-кредитної політики в індустріально розвинених країнах.

Література [1–3; 45; 51–58; 71; 76; 77; 79; 80]

Тема 2. Національний банк та його грошово-кредитні операції

Головне завдання Центрального банку країни. Економічний аспект незалежності Центрального банку. Національний банк та його функції. Цілі розробки та реалізації грошово-кредитної (монетарної) політики Національного банку України: стратегічні, проміжні та тактичні. Інструменти монетарної політики. Сутність політики відкритого ринку. Резервна функція Національного банку. Облікова (дисконтна) та ломбардна політика. Політика обов'язкових резервів.

Емісія готівкових грошей як головна функція Національного банку України. Функції НБУ як банку банків, фінансового обслуговування держави: зберігання централізованого золотовалютного запасу; нагляд і контроль. Дотримання банками обов'язкових нормативів і вимог, встановлених НБУ.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Причини і способи створення центральних емісійних банків.
2. Фінансове забезпечення діяльності НБУ.
3. Емісійно-касова робота установ НБУ.
4. Сутність і види кредитування центральним банком діяльності комерційних банків.
5. Депозитні операції НБУ.
6. Сутність і завдання банківського регулювання і нагляду.
7. Інспектування комерційних банків.
8. Обслуговування НБУ внутрішнього та зовнішнього боргу.
9. Валютна політика НБУ як основа валютного регулювання і контролю.
10. Курсова політика НБУ.
11. Завдання і цілі грошово-кредитної політики. Типи грошово-кредитної політики.

Теми рефератів

1. Виникнення, завдання та функції центральних банків.
2. НБУ – центральний банк держави.
3. Емісія грошей і регулювання готівкового грошового обігу НБУ.
4. Кредитно-розрахункове обслуговування комерційних банків Національним банком України.
5. Регулювання НБУ діяльності комерційних банків.
6. Система гарантування депозитів в Україні.
7. Порядок проведення інспекційних перевірок комерційних банків Національним банком України.
8. Визначення рейтингової оцінки діяльності банків.
9. Вплив грошово-кредитної політики на динаміку ВВП.
10. Заходи впливу, що застосовуються до комерційних банків.
11. Центральний банк – банкір і фінансовий агент уряду.
12. Валютне регулювання, контроль та курсова політика НБУ.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Наявна грошова маса в обігу України на кінець періоду (місяців) наведена у таблиці.

Наявна грошова маса в обігу та її розміщення

(на кінець періоду, млн грн.)

Показник	Період		
	1-й	2-й	3-й
Готівка	16685	17325	19465
Гроші поза банками (M0)	16685	17325	19465
Кошти на поточних рахунках у національній валюті	9721	9457	10309
Грошова маса (M1)	26406	26782	29773
Строкові кошти в національній валюті та валютні кошти	13818	14219	15224
Грошова маса (M2)	40224	41001	44997
Кошти клієнтів за гравстовими операціями банків	526	507	558
Грошова маса (M3)	40750	41508	45555

- Охарактеризуйте кожного із грошових агрегатів та розрахуйте питому вагу кожного з них у загальній сумі M3.
- Розрахуйте коефіцієнт використання та коефіцієнт ліквідності грошових коштів (у динаміці).
- Поясніть, які зміни в наявній грошовій масі відбулися за визначений період, згідно з даними таблиці. Охарактеризуйте фактори, що могли зумовити ці зміни.
- Охарактеризуйте тип грошово-кредитної політики, що використовувався б Центральним банком країни, якби за вказаний період простежувалася тенденція до збільшення готівкової маси грошей у країні.

Завдання 2

На основі наведених даних:

- Дайте загальну характеристику показників діяльності банківської системи України.
- Охарактеризуйте зміни, які відбулись в обсязі валового національного продукту за вказаний період.

Показники діяльності банківської системи

Показник	Період		
	1 -й	2 -й	3 -й
1	2	3	4
Емісія готівки у відсотках до попереднього періоду	135	114	103
Грошова маса (M3), млн грн.	32087	36956	41508
У відсотках до попереднього періоду	145	115	102

1	2	3	4
Швидкість обертання грошової маси	6,39	5,29	5,29
Грошовий мультиплікатор	1,91	1,95	1,87
Нормативи обов'язкового резервування коштів комерційних банків у НБУ на кінець періоду, %	15	9–15	6–14
Облікова ставка НБУ (середньозважена річна), %			
- встановлена	30,6	23,7	13,2
- фактична	29,6	23,8	14,7
- за операціями РЕПО	28,0	22,0	-
- овернайт	-	24,0	14,7
Процентні ставки комерційних банків у національній валюті, %			
- за кредитами	40,3	33,7	29,6
- за депозитами	13,5	10,5	10,8

Завдання 3

Центральний банк країни при здійсненні грошово-кредитної політики для зменшення загальної маси грошей в обігу активно використовує такий інструмент – нормування обов'язкових резервів. Для різних видів залучених коштів встановлено норми обов'язкового резервування:

1. Короткострокові кошти:

- від юридичних осіб у національній та іноземній валюті – 12 %;
- від фізичних осіб у національній валюті – 6 %; в іноземній валюті – 12 %.

2. Довгострокові кошти та депозити:

- від юридичних осіб у національній валюті – 4 %; в іноземній валюті – 10 %;
- від фізичних осіб у національній валюті – 2 %; в іноземній валюті – 10 %.

3. Інші залучені кошти:

- від юридичних осіб та фізичних осіб у національній та іноземній валюті – 14 %.

1. Визначте, який тип грошово-кредитної політики використовує Центральний банк країни.

2. Визначте ресурсний потенціал комерційних банків країни, якщо для різних видів залучених коштів Національним банком буде встановлена однакова норма обов'язкового резервування – 15 %.

Література [1–3; 47–49; 51–58; 71; 72; 77]

Тема 3. Організація діяльності та формування капіталу комерційних банків

Умови створення комерційних банків в Україні, організація та ліцензування їх діяльності. Економічна характеристика ресурсів комерційного банку. Особливості формування власних банківських коштів. Принципи формування власного капітал та його значення. Способи збільшення статутного капіталу банку. Функції управління власним капіталом банку.

Види залучених (депозитних) коштів банку: депозити (вклади) до запитання, термінові або строкові, умовні. Запозичені кошти комерційного банку. Кошти, отримані від емісії та продажу облігацій. Кредити, отримані від інших банків, у томі числі НБУ.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Порядок створення філій, представництв банку.
2. Види та характеристика об'єднань, що можуть утворюватись банками.
3. Банківська таємниця.
4. Управління банківськими ресурсами.
5. Формування ресурсів банку за рахунок емісії цінних паперів.
6. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.
7. Система гарантування вкладів фізичних осіб.

Теми рефератів

1. Історія виникнення банківської справи у світі.
2. Історія розвитку банківської справи в Україні.
3. Національний банк України, його роль, значення та функції.
4. Банківська система в сучасному економічному просторі.
5. Власний капітал банку, значення та функції.
6. Ресурси банків та їх класифікація.
7. Система гарантування вкладів фізичних осіб.
8. Запозичення коштів як напрям формування ресурсів комерційного банку.
9. Порядок формування банківських ресурсів шляхом емісії боргових цінних паперів.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

До територіального управління НБУ для реєстрації комерційного банку надійшли такі документи:

1. Заявка про реєстрацію банку.
2. Установчий договір.
3. Протокол установчих зборів.
4. Бізнес-план.
5. Копія звіту про результати підписки на акції.
6. Договір про оренду приміщення терміном на два роки.
7. Копії платіжних документів про сплату внесків до статутного капіталу.

Визначте:

1. Достатність документів для реєстрації комерційного банку.
2. Яке рішення прийме територіальне управління НБУ після розгляду пакета документів?

Завдання 2

До територіального управління НБУ надійшов повний пакет документів для реєстрації комерційного банку. Копії платіжних документів про сплату внесків до статутного фонду свідчать, що платежі здійснені в сумі 2 млн євро.

Вкажіть:

1. Яке рішення може бути прийняте управлінням НБУ?
2. В яких випадках НБУ може відмовити в державній реєстрації банку?

Завдання 3

До НБУ звернувся комерційний банк з клопотанням про видачу письмового дозволу на здійснення операцій з валютними цінностями. Підрозділ, який виконуватиме ці операції, буде створений відразу ж після отримання письмового дозволу.

Вкажіть:

1. Чи буде видано письмовий дозвіл комерційному банку?
2. Назвіть умови отримання письмового дозволу.

Завдання 4

До НБУ від комерційного банку надійшло клопотання про видачу банківської ліцензії. Згідно з поданими документами встановлено, що банк не забезпечений достатньою мірою комп'ютерною технікою.

Вкажіть:

1. Яке рішення буде прийняте НБУ щодо надання банківської ліцензії?
2. Дотримання яких умов надає банку право отримати банківську ліцензію?

Завдання 5

У Національний банк України подано пакет документів для реєстрації банку "Арго". Засновники банку внесли на тимчасовий рахунок грошові кошти в розмірі 3 млн євро.

Потрібно пояснити:

1. Які документи потрібно подати банку до територіального управління НБУ для реєстрації?
2. Якими є дії Національного банку України при розгляді питання щодо реєстрації банку?

Завдання 6

На адресу територіального управління НБУ надійшов пакет документів щодо реєстрації Національним банком України акціонерного банку "Мрія". Як свідчать дані установчого договору, підписаного засновниками банку та засвідченого відбитком їх печатки, до складу засновників банку ввійшли:

1. ВАТ "Нафтопереробний завод", що зголосився на придбання акцій банку в сумі, еквівалентній 35 % статутного капіталу банку.
2. ВАТ "Львівська кавова фабрика" – в сумі, еквівалентній 20 % статутного капіталу банку.
3. ЗАТ "Колос" – у сумі, еквівалентній 25 % статутного капіталу банку.
4. Кредитна спілка "Злагода" – у сумі, еквівалентній 20 % статутного капіталу банку.

Кошти для формування статутного капіталу новоствореного банку в розмірі, передбаченому чинним законодавством України та установчими документами банку, акумульовано засновниками банку на накопичувальному рахунку у повному розмірі.

Потрібно пояснити:

Чи має право територіальне управління НБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?

Завдання 7

На основі публікацій у “Віснику НБУ” за два попередні роки проведіть дослідження змін структури зобов’язань банків, структури активів банків України, структури доходів і витрат банків. Проаналізуйте діяльність банків України за два роки і зробіть висновок.

Завдання 8

1. Визначити розмір наявних банківських ресурсів на 01 січня 200_ року.
2. Зробити висновок про забезпеченість банку ресурсами.

Основні показники діяльності банку станом на 01.01.200_ р.

№	Показник	Варіант		
		1	2	3
1	Сплаваний зареєстрований статутний капітал	8000	7000	6000
2	Резервний фонд	1300	550	300
3	Загальні резерви	900	800	600
4	Додатковий капітал	480	320	190
5	Кошти на рахунках підприємств	9000	8500	7200
6	Кредити, отримані від інших банків	140	100	80
7	Кредити, отримані від міжнародних організацій	600	500	120
8	Вклади фізичних осіб:			
	а) строкові	4500	2800	1600
	б) до запитання	100	50	190
9	Заборгованість за кредитами	12500	14300	11690

Завдання 9

Під час відкриття депозитного рахунка фізичною особою 14 березня 200_ р. було покладено в банк 15000 грн; 10 квітня було довнесено 1500 грн. Депозитний вклад – строковий на термін 5 місяців з виплатою відсотків наприкінці терміну за ставкою 15 % річних.

Визначте загальну суму, яку одержить вкладник при закритті рахунка.

Як зміниться ця сума, якщо фізична особа закриває рахунок 30 квітня, а в договорі при достроковому закритті рахунка передбачено зменшення депозитної ставки удвічі?

Вкажіть можливі причини закриття рахунка та розкрийте зміст цієї процедури.

Завдання 10

З метою нарощення власного капіталу комерційний банк “Альфа” бажає залучити кошти на умовах субординованого боргу. Банк одержав чотири пропозиції:

1. ПП “Мотор” (юридична особа — резидент) пропонує 400 тис. грн на 6 років під 5 % річних.

2. П. Володарський В. І. (фізична особа) пропонує 90 тис. дол. на 5 років.

3. ВАТ “Західпром” (юридична особа — резидент) — 540 тис. грн на 7 років під 7 % річних.

4. Фірма “Руга ЛТД” (юридична особа — нерезидент) — 200 тис. дол. на 4 роки під 8 % річних.

Розглянути заявки інвесторів та визначити ті з них, що відповідають вимогам залучення коштів на умовах субординованого боргу. Відповідь обґрунтуйте.

За обраною заявкою скласти угоду про залучення коштів.

Скласти таблицю-графік “амортизації” коштів, залучених до капіталу 2-го рівня, враховуючи, що угоду укладено 03.02.2006 р.

Завдання 11

Акціонерне товариство “Онiкс” звернулося до АКБ “Гермес” з проханням про відкриття йому депозитного рахунка поруч із поточним рахунком, який знаходиться в цьому ж банку, на суму 5 млн грн на 9 місяців. Процентна ставка — 16 % річних.

Перерахуйте документи, на підставі яких відкрито депозитний рахунок.

Визначте розмір нарахованих та сплачених у кінці строку відсотків за депозитом, враховуючи, що відсотки нараховуються щоквартально та капіталізуються.

Якою буде кінцева виплата при достроковому вилученні вкладу (через 4 місяці) клієнтом, якщо банк застосує штрафну санкцію у вигляді зниження відсоткової ставки удвічі?

Складіть схему руху коштів за рахунками АТ “Онiкс”, якщо це товариство має лише один поточний рахунок у національній валюті.

Завдання 12

Річний балансовий звіт на 1 січня поточного року комерційного банку “Бета” містить інформацію щодо складу активів та пасивів банку.

Річний балансовий звіт комерційного банку “Бета” станом на 1 січня поточного року

Стаття балансу	Сума, тис. грн.
АКТИВИ	
Каса та кореспондентський рахунок у НБУ	4731,596
Кореспондентські рахунки в інших банках	2960,829
Кредити, надані клієнтам	18386,547
Депозити та кредити в інших банках	29221,434
Цінні папери і портфелі банку до погашення	280,8
Основні засоби та нематеріальні активи	1251,735
Дебітори банку	18343,226
Інші активи	6277,887
Усього активів	81454,054
ПАСИВИ	
Статутний капітал	23000
Резервний фонд	304,406
Інші фонди	2401,035
Кореспондентські рахунки інших банків	1,253
Поточні та інші рахунки клієнтів	10132,274
Депозити юридичних осіб	4322,882
Кошти за операціями РЕПО	1509,718
Вклади громадян	8761,274
Депозитні сертифікати, емітовані банком	217,38
Векселі, емітовані банком	6872,666
Депозити та кредити банків	23118,675
Кредитори банку	46,653
Інші пасиви	362,664
Фінансовий результат	403,174
Усього пасивів	81454,054

Згрупуйте ресурси банку, виділивши власний капітал, залучені та інші ресурси.

Визначте структуру ресурсів та банківських вкладів за звітну дату. Зробіть відповідні висновки.

Завдання 13

Залучено грошові кошти на тримісячний вклад у сумі 12 тис. грн під 14 % річних із щомісячним нарахуванням складних відсотків. Визначте загальний розмір вкладу на кінець періоду.

Завдання 14

Банк пропонує депозити двох видів: депозит “Пасхальний” із щомісячним нарахуванням складних відсотків (16 %); депозит “Пенсійний” із щодакдним нарахуванням простих відсотків (15,5 %). Депозити прийнято строком на 1 рік. Визначте більш прийнятний варіант для вкладника.

Завдання 15

Статутний капітал банку становить 15 млн грн, який сформовано за рахунок грошових внесків акціонерів 12 млн грн і передачі приміщення банку на суму 3 млн грн. Частки внесків акціонерів у статутному капіталі становлять: МП “Евіс” – 15 %, підприємства “Швейна фабрика” – 25 %. Вкажіть, чи були порушення при формуванні статутного капіталу, і якщо так, то які конкретно.

Завдання 16

ТОВ “Ніка” звернулося до комерційного банку “Демос” із проханням про відкриття депозитного рахунка поряд з поточним рахунком, який також знаходиться в цьому ж банку, на суму 300 тис. грн строком на 6 місяців. Відсоткова ставка за шестимісячними депозитами в банку – 18 % річних.

Перерахуйте й охарактеризуйте документи, на підставі яких буде відкрито депозитний рахунок ТОВ “Ніка”.

Визначте суму відсоткового платежу за депозитним внеском у кінці строку при застосуванні банком методики нарахування: складних відсотків; простих відсотків.

Завдання 17

На депозитний рахунок фірма “Атланта” в банку “Авангард” відповідно до депозитного договору має щорічно вносити 50 млн. грн протягом 5 років. Відсотки за депозитним рахунком нараховуються за ставкою 18 % річних за умови нарахування складних відсотків.

Визначте суму відсотків, яку одержить фірма “Атланта” в кінці і на початку року протягом 5 років.

Вкажіть, які пільги може надавати банк своєму клієнту у разі довгострокового зберігання коштів на депозитному рахунку.

Завдання 18

Ставка відсотків у банку на термінові вклади, яка на початку року становила 15 % річних, через півроку була скорочена до 12 %, а через 3 місяці — до 10 % річних. Визначте суму відсотків, яка була нарахована за рік на вклад у розмірі 20 тис. грн.

Завдання 19

Вкладник, який вирішив внести на депозит 1862 грн, хоче нагородити через 1 рік не менше 2000 грн. Визначте просту ставку відсотків, на основі якої він може вибрати необхідний банк.

Завдання 20

Вклад у розмірі 238 тис. грн було внесено до банку 20.10.2005 р. за ставкою 14 % річних. При запитанні вкладу 05.05.2006 р. вкладнику були нараховані відсотки в розмірі 15390,65 грн. Визначте, яку практику нарахування відсотків використовує банк.

Завдання 21

Фізична особа 10.10.2006 р. внесла до банку вклад у розмірі 200 грн за ставкою 13 % річних. З 01.12.2006 р. банк підвищив ставку по вкладах до 15 % річних, а з 01.02.2007 р. знову знизив до 13 % річних. Рахунок було закрито 15.03.2007 р. Визначте суму нарахованих відсотків при застосуванні англійської практики їх нарахування.

Завдання 22

Статутний капітал банку на 01.04.2005 р. — 55 млн грн.

Прибуток попередніх років — 2,5 млн грн.

Прибуток поточного року — 0,5 млн грн.

У січні 2003 р. банк залучив кошти на умовах субординованого боргу в сумі 1 млн грн терміном до 01.02.2010 р.

Сума недосформованих резервів на 01.04.2005 р. — 0,1 млн грн.

Визначте суму субординованого боргу, що включається до розрахунку капіталу банку.

Визначте розмір регулятивного капіталу банку.

Завдання 23

Банк пропонує юридичним особам такі види депозитів:

- а) депозит на термін 6 місяців на умовах щоквартального нарахування складних процентів за ставкою 16 % річних;
- б) депозит на термін 6 місяців на умовах щомісячного нарахування складних процентів за ставкою 16 % річних.

Обґрунтуйте, який з видів депозитів найбільш прийнятний для вкладника щодо прибутковості.

Завдання 24

21.10.2004 р. банк прийняв від Петренко Ольги Іванівни початковий внесок у розмірі 1500 грн на вклад до запитання.

12.02.2005 р. видано частину вкладу в сумі 1000 грн.

27.09.2005 р. прийнято додатковий внесок у сумі 500 грн.

10.05.2006 р. вкладник отримав усю суму вкладу.

Розрахувати суму, яку отримає вкладник при закритті рахунка до запитання, якщо банк нараховує відсотки в розмірі 3 % річних.

Завдання 25

Банк випустив депозитні сертифікати номіналом 1000 грн на строк 6 місяців із нарахуванням процентів у розмірі 12 % річних. Визначити суму нарахованих процентів, які сплатить банк власникові депозитного сертифіката після визначеного терміну.

Завдання 26

Визначте на основі даних наведеної таблиці розмір регулятивного капіталу банку, філії якого розміщені на території України.

Стаття	Сума, млн грн.
Статутний капітал	18,2
Розкриті резерви	4,1
- у т. ч. резерви під активні операції	2,5
Інші резерви	3
Субординований борг	4,7
Прибуток поточного року	4,9
Збитки минулих років	2,2
Нематеріальні активи	1,7
Капітальні вкладення у матеріальні активи	0,6
Вкладення у цінні папери	0,3
Субординований борг в інших банках	2,65

Чи відповідає розмір регулятивного капіталу цього банку діючим нормативам капіталу? Валютний курс 6,6 грн за 1 євро.

Завдання 27

Стан банківських ресурсів банку характеризується такими даними, млн грн.

Показник	Варіант	
	1	2
Прибуток банку	26	15
Фонди банку	60	50
Кошти на рахунках підприємств	79	95
Вклади громадян	40	70
Кошти, одержані від інших банків	145	180
Інші пасиви	24	16
Короткострокові кредити	180	182,5
Довгострокові кредити	90	16
Відвернення за рахунок прибутку	30	26
Кредити іншим банкам	60	40
Каса	2	35
Інші активи	60	90

Визначте розмір надлишку або нестачі банківських ресурсів для здійснення активних операцій. Яких заходів має вжити банк?

Література [1; 3; 40; 48; 51–58; 64–66; 71; 77]

Тестові завдання для контролю знань за змістовим модулем I. Банківська система України, її призначення та функції

1. Банківська система України є:

- а) однорівневою;
- б) дворівневою;
- в) трирівневою.

2. Згідно із Законом України “Про банки і банківську діяльність” банк — це:

- а) установа, яка виступає фінансовим посередником, що виконує комплекс базових операцій;
- б) установа, яка здійснює обслуговування клієнтів;

- в) установа, яка здійснює свою фінансово-господарську діяльність з метою одержання прибутку.
- 3. До комплексу базових операцій банку входять операції:**
- а) приймання грошових вкладів від клієнтів та надання їм позичок;
  - б) створення нових платіжних засобів та здійснення розрахунків між клієнтами;
  - в) валютні операції з цінними паперами.
- 4. Банківська система — це:**
- а) сукупність державних і комерційних банків;
  - б) законодавчо визначена, чітко структуризована сукупність фінансових посередників грошового ринку, які займаються банківською діяльністю;
  - в) система, через яку здійснюється фінансова політика держави.
- 5. Голова правління НБУ обирається:**
- а) Верховною Радою України за поданням Президента;
  - б) Кабінетом Міністрів України за поданням прем'єр-міністра;
  - в) Асоціацією українських банків за поданням голови АУБ.
- 6. Голова правління НБУ обирається строком на:**
- а) один рік;
  - б) три роки;
  - в) п'ять років;
  - г) сім років.
- 7. Найбільших успіхів у забезпеченні внутрішньої і зовнішньої стабільності грошей досягли ті держави, де:**
- а) центральні банки прямо підпорядковані уряду і є провідниками волі і завдань держави;
  - б) центральні банки цілком незалежні у своїй діяльності щодо своїх ключових завдань;
  - в) центральні банки є недержавними.
- 8. Облікова ставка — це:**
- а) ставка, під яку комерційні банки видають кредити своїм клієнтам;
  - б) ставка, під яку НБУ видає кредит комерційним банкам;
  - в) ставка, під яку комерційні банки надають кредити один одному.
- 9. Обов'язкові резерви — це кошти, які:**
- а) комерційні банки зберігають в НБУ;
  - б) комерційні банки резервують на випадок фінансової скрути;
  - в) комерційні банки перераховують до держбюджету.

10. Емісія грошей — це:

- а) випуск банкнот та грошей;
- б) випуск безготівкових (депозитних) грошей;
- в) вилучення грошей з обігу.

11. Як банк банків НБУ:

- а) здійснює розрахунково-касове обслуговування комерційних банків;
- б) здійснює кредитування комерційних банків;
- в) представляє інтереси комерційних банків за кордоном.

12. Як агент уряду або банкір уряду НБУ:

- а) здійснює розрахунково-касове обслуговування Мінфіну та інших держустанов;
- б) надає прями кредити уряду (в межах законодавчо встановлених лімітів);
- в) здійснює розповсюдження і погашення державних цінних паперів;
- г) обслуговує комерційні банки при міжнародних розрахунках;
- д) обслуговує зовнішньоекономічну діяльність держави.

13. Залежно від набору операцій та послуг комерційні банки поділяються на:

- а) універсальні;
- б) спеціалізовані;
- в) ощадні.

14. Характерними ознаками комерційних банків є те, що:

- а) вони в основному створюються як акціонерні товариства і їх співзасновниками можуть бути держава, юридичні і фізичні особи;
- б) вони обслуговують юридичних і фізичних осіб;
- в) вони здійснюють валютні операції.

15. Характерними ознаками ощадних інститутів є те, що вони:

- а) обслуговують юридичних осіб;
- б) обслуговують фізичних осіб;
- в) обслуговують державу.

16. Характерними ознаками кредитних товариств є те, що вони:

- а) обслуговують населення, малий та середній бізнес;
- б) здійснюють тільки кредитні операції;
- в) створюються за рахунок пайових внесків співзасновників.

17. Універсальні банки здійснюють:

- а) коло базових операцій;

- б) широке коло операцій, передбачених законодавством;
в) окремі види операцій та окрему категорію клієнтів.
- 18. Спеціалізовані банки виконують:**
- а) коло базових операцій;
б) широке коло операцій, передбачених законодавством;
в) окремі види операцій та окрему категорію клієнтів.
- 19. Залежно від економічного змісту банки здійснюють такі види діяльності:**
- а) виконують пасивні та активні операції;
б) надають послуги;
в) виступають гарантами.
- 20. Які з названих функцій виконує банк банків:**
- а) кредитує уряд;
б) здійснює розрахунково-касове обслуговування комерційних банків;
в) зберігає золото-валютний запас країни;
г) здійснює валютне регулювання.
- 21. Фундаментальна роль комерційних банків у ринковій економіці полягає:**
- а) у залученні тимчасово вільних грошових коштів;
б) у видачі кредитів суб'єктам господарської діяльності;
в) у здійсненні розрахунків між контрагентами;
г) правильної відповіді немає.
- 22. В Україні можуть функціонувати такі види банківських об'єднань:**
- а) філіал;
б) банківська холдингова група;
в) представництво;
г) дочірній банк;
д) відділення;
е) банківська корпорація;
є) фінансова холдингова група;
ж) жоден варіант неправильний.
- 23. Потечний банк для виконання своїх основних функцій повинен здійснювати такі операції:**
- а) випуск цінних паперів;
б) кредитування торгівлі;
в) кредитування під заставу товарно-матеріальних цінностей;

- г) фінансування експортно-імпортних операцій;
  - д) залучення депозитів;
  - е) кредитування під заставу нерухомості;
  - є) розрахунково-касове обслуговування.
- 24. До спеціалізованих банків належать:**
- а) універсальні;
  - б) ощадні;
  - в) центральні;
  - г) іпотечні;
  - д) комерційні.
- 25. Комерційні банки в Україні можуть створюватися у формі:**
- а) акціонерного товариства відкритого типу;
  - б) акціонерного товариства закритого типу;
  - в) товариства з додатковою відповідальністю;
  - г) повне товариство;
  - д) товариство з обмеженою відповідальністю;
  - е) приватні банки;
  - є) кооперативні банки.
- 26. Комерційні банки набувають статусу юридичної особи з моменту:**
- а) оплати статутного капіталу;
  - б) підписання статутних документів;
  - в) проведення першої операції;
  - г) реєстрації в НБУ.
- 27. Засновником банку не можуть бути:**
- а) приватні підприємці;
  - б) промислові концерни;
  - в) громадські фонди;
  - г) іноземні банки.
- 28. Статутний капітал банку може формуватися у формі:**
- а) нематеріальних активів;
  - б) транспортних засобів;
  - в) грошових коштів;
  - г) цінних паперів;
  - д) приміщення для розміщення банк.
- 29. При формуванні статутного фонду комерційного банку забороняється використовувати такі засоби:**
- а) бюджетні;

- б) кредитні;
  - в) власні;
  - г) взяті під заставу.
- 30. Для комерційних банків встановлено такий мінімальний розмір статутного капіталу (без участі іноземного капіталу):**
- а) 750 тис. дол. США;
  - б) 1 млн дол. США;
  - в) 10 млн євро;
  - г) 10 млн грн.
- 31. Організаційна структура управління комерційним банком залежить від таких факторів:**
- а) від кількості ліцензованих операцій;
  - б) від величини капіталу банку;
  - в) визначається НБУ при створенні банку;
  - г) від кількості робітників банку.
- 32. Зазначте, в якій сфері діяльності дозволено функціонувати комерційним банкам:**
- а) торгівлі;
  - б) страхування;
  - в) фінансів;
  - г) виробництва.
- 33. Дирекція комерційного банку — це:**
- а) банківська установа, яка є юридичною особою, може здійснювати всі види банківських операцій за наявності відповідної ліцензії;
  - б) філія банку, яка виступає від власного імені і фінансує свою діяльність за власний рахунок;
  - в) банківська установа, яка є юридичною особою, більш як 50 % статутного капіталу якої належить головному банку;
  - г) банківська установа, яка не є юридичною особою, виконує банківські операції в межах ліцензії головного банку і на яку покладено управління іншими філіями.
- 34. Статутний капітал комерційного банку за рахунок коштів в іноземній валюті формуватися:**
- а) може;
  - б) не може;
  - в) може учасником-нерезидентом.
- 35. Основними завданнями банківської системи є:**
- а) сприяння приватизації у сучасному господарстві;

- б) сприяння правової бази для свого розвитку;
  - в) сприяння стабілізації грошово-кредитної системи;
  - г) правильної відповіді немає.
- 36. На розвиток банківської системи впливає:**
- а) політика Національного банку України;
  - б) загальний стан економіки;
  - в) державна політика;
  - г) усі відповіді правильні.
- 37. Банк — це юридична особа, яка має виключне право на основі ліцензії Національного банку України здійснювати в сукупності такі операції:**
- а) залучати у вклади грошові кошти фізичних і юридичних осіб;
  - б) розміщувати зазначені кошти від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;
  - в) відкривати і вести банківські рахунки фізичних та юридичних осіб;
  - г) усі відповіді правильні.
- 38. Банки в Україні за обсягом здійснюваних операцій можуть функціонувати як:**
- а) універсальні або спеціалізовані;
  - б) лише універсальні;
  - в) філіальні;
  - г) регіональні.
- 39. Учасниками створеного в Україні банку можуть бути:**
- а) юридичні та фізичні особи;
  - б) резиденти та нерезиденти;
  - в) держава в особі Кабінету Міністрів України або уповноважених ним органів;
  - г) усі відповіді правильні.
- 40. Банк з іноземним капіталом — це:**
- а) банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, перевищує 10 відсотків;
  - б) банк, у якому частка капіталу належить одному нерезиденту;
  - в) банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, менша 10 відсотків;
  - г) банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, перевищує 20 відсотків.

41. Філія банку — це:

- а) відокремлений структурний підрозділ банку, що має статус юридичної особи і здійснює банківську діяльність від імені банку;
- б) територіально відокремлений структурний підрозділ банку, що не здійснює банківської діяльності;
- в) відокремлений підрозділ банку, що не має статусу юридичної особи і здійснює банківську діяльність від імені банку;
- г) невідокремлений структурний підрозділ банку, що здійснює банківську діяльність.

42. Банк визначає напрями своєї діяльності та спеціалізацію за видами операцій:

- а) за вказівками НБУ;
- б) самостійно;
- в) за вказівками інших банків;
- г) за вказівками Правління НБУ.

43. Банківська ліцензія — це:

- а) документ, який видається Національним банком України в певному порядку і на певних умовах;
- б) документ, на підставі якого банки мають право здійснювати банківську діяльність;
- в) документ, який надається для здійснення певних банківських операцій;
- г) усі відповіді правильні.

44. Банк набуває статусу спеціалізованого банку, якщо:

- а) більш як 50 % його активів є активами одного типу;
- б) більш як 30 % його активів є активами одного типу;
- в) більш як 55 % його активів є активами одного типу;
- г) більш як 60 % його активів є активами одного типу.

45. Комерційні банки здійснюють такі операції:

- а) емісія готівки;
- б) страхування закладеного майна;
- в) кредитування населення;
- г) правильної відповіді немає.

46. До пасивних операцій комерційного банку належать:

- а) операції з вкладення банківських ресурсів у грошові кошти в готівковій та безготівковій формі з метою підтримання ліквідності банку;
- б) касові операції з приймання та видавання готівки;

- в) операції із залучення тимчасово вільних коштів юридичних та фізичних осіб на поточні, бюджетні, депозитні рахунки;
- г) фондові операції з купівлі-продажу цінних паперів.

47. Операційний час – це:

- а) регламентований внутрішнім режимом роботи банківської установи час роботи з клієнтами (у межах операційного дня), особливість якого полягає в тому, що всі розрахункові документи, прийняті банківською установою протягом цього часу, мають бути виконані (оброблені, передані в банк одержувача (платника), оформлені бухгалтерськими проведеннями за відповідними рахунками) у той самий робочий день;
- б) частина робочого дня банківської установи, регламентована внутрішнім режимом її роботи, у межах якої банківська установа має змогу здійснювати передавання, обробку та приймання розрахункових документів в електронному вигляді;
- в) система бухгалтерських обмежень, що встановлюються комерційним банком на розрахункові операції філії у СЕП, а також на розрахункові та інші банківські операції філії у САБ комерційного банку (філії);
- г) правильної відповіді немає.

48. Банки формують ресурси при здійсненні таких видів операцій:

- а) активних;
- б) пасивних;
- в) комісійно-посередницьких.

49. Ліцензію на залучення коштів населення на вклади банки можуть отримати за умови:

- а) беззбиткової діяльності протягом 2 років;
- б) строку діяльності не менше 1 року;
- в) строку діяльності не менше 2 років;
- г) наявності зареєстрованого і фактично сплаченого статутного капіталу в сумі, еквівалентній 3 млн євро;
- д) наявності зареєстрованого і фактично сплаченого статутного капіталу в сумі, еквівалентній 2 млн євро.

50. Засобом формування статутного капіталу банку можуть бути:

- а) нематеріальні активи;
- б) транспортні засоби;
- в) грошові кошти;
- г) цінні папери.

- 51. Регулятивний капітал банку складається з:**
- а) статутного та резервного капіталу;
  - б) основного та субординованого капіталу;
  - в) основного та додаткового капіталу.
- 53. Депозитні відносини між банком та фізичною особою-нерезидентом не можуть бути оформлені:**
- а) ощадною книжкою на пред'явника;
  - б) платіжною карткою;
  - в) ощадним сертифікатом;
  - г) договором.
- 54. Законодавство України дозволяє банкам (ВАТ) проводити відкрити підписку на акції упродовж:**
- а) 3 місяців;
  - б) 12 місяців;
  - в) 9 місяців;
  - г) 6 місяців.
- 55. Загальні резерви, що створюються під невизначений ризик при проведенні банківських операцій, належать до:**
- а) капіталу 1-го рівня;
  - б) капіталу 2-го рівня;
  - в) капіталу 3-го рівня.
- 56. Банк набуває статусу спеціалізованого ощадного, якщо вклади фізичних осіб становлять:**
- а) більше як 35 % пасивів банку;
  - б) більше як 50 % пасивів банку;
  - в) 100 % пасивів банку.
- 57. Мінімальна сума залучених коштів на умовах субординованого боргу для їх врахування у розрахунок капіталу банку становить:**
- а) 10 тис. грн;
  - б) 100 тис. грн;
  - в) 50 тис. грн.
- 58. Комерційний банк може отримувати депозити:**
- а) шляхом залучення депозиту у вигляді готівки або чека;
  - б) шляхом видачі позики;
  - в) шляхом проведення операцій на відкритому ринку;
  - г) всі попередні відповіді правильні;
  - д) правильної відповіді немає.

- 59. Зняття коштів з депозиту на вимогу може здійснюватися:**
- а) готівковими коштами;
  - б) чеками;
  - в) переказом;
  - г) безготівково та готівкою.
- 60. Прощві кошти, які можуть бути використані власником рахунка без попереднього повідомлення, є:**
- а) вкладом до запитання;
  - б) строковим вкладом;
  - в) депозитним (ощадним) сертифікатом.
- 61. У практиці українських банків нарахування процентів здійснюється так:**
- а) точні проценти із звичайною кількістю днів;
  - б) точні проценти з точною кількістю днів;
  - в) звичайні проценти із звичайною кількістю днів.
- 62. Принципова різниця між простими та складними відсотками полягає у тому, що:**
- а) використовуються різні процентні ставки;
  - б) використовується точна або приблизна кількість днів у періоді нарахування;
  - в) при нарахуванні простих процентів база нарахування процентів постійна і змінюється при нарахуванні складних процентів;
  - г) при нарахуванні простих процентів нарахування процентів здійснюється раз на рік, а при нарахуванні складних — кілька разів на рік.
- 63. До складу ресурсів, що підлягають управлінню, включаються:**
- а) строкові депозити;
  - б) кредиторська заборгованість;
  - в) вклади до запитання;
  - г) МБК;
  - д) залишки на кореспондентських рахунках.
- 64. Відсотки за депозитом юридичної особи після закінчення його терміну банк зарахує:**
- а) на депозитний рахунок;
  - б) на поточний рахунок;
  - в) на позичковий рахунок;
  - г) на поточний рахунок або можуть бути виплачені в готівковій формі;
  - д) на будь-який рахунок, вказаний клієнтом.

- 65. При зарахуванні грошових коштів на депозитний рахунок проценти нараховуються:**
- а) у той самий день;
  - б) наступним днем;
  - в) у той самий день, якщо вклад було зроблено на початку операційного дня, наступним днем — якщо в кінці операційного дня;
  - г) за згодою клієнта з банком.
- 66. До недоліків депозитів до запитання для банків можна зарахувати:**
- а) визначений строк вилучення коштів з рахунка;
  - б) відсутність виплати процентів за рахунком (або низькі проценти);
  - в) невизначений строк вилучення коштів з рахунка.
- 67. Додати ключове слово у твердження:**
- а) якщо строк фінансової операції менший року, то для банку бажано використовувати нарахування процентів за вкладом за схемою _____ процентів;
  - б) із збільшенням частоти нарахування складних відсотків за вкладом величина нарахованих відсотків _____.
- 68. Емісійний дохід враховується банком у складі:**
- а) поточних доходів банку;
  - б) основного капіталу;
  - в) додаткового капіталу;
  - г) доходів майбутніх періодів.
- 69. Привілейовані акції в статутному капіталі комерційного банку не можуть перевищувати:**
- а) 20 %;
  - б) 10 %;
  - в) 25 %;
  - г) 5 %.
- 70. До прямих методів регулювання депозитних операцій комерційних банків належить:**
- а) обов'язкове резервування;
  - б) облікова політика;
  - в) ліцензування;
  - г) операції на відкритому ринку;
  - д) встановлення економічних нормативів.
- 71. Операції РЕПО — це:**
- а) згода про збереження цінних паперів;

- б) згода про купівлю цінних паперів із зворотним викупом за раніше встановленою ціною;
- в) договір купівлі-продажу цінних паперів;
- г) згода про купівлю цінних паперів із зворотним викупом за ціною, що склалася на день закінчення угоди.

72. Капітал банку — це:

- а) залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань;
- б) залишкова вартість пасивів банку після вирахування всіх його зобов'язань;
- в) залишкова вартість активів банку;
- г) залишкова вартість пасивів банку;
- д) залучені кошти банку.

73. Сутність захисної функції власного капіталу банку виявляється у:

- а) фінансовому забезпеченні поточної діяльності банку;
- б) впливі регулюючих органів на діяльність банку;
- в) забезпеченні захисту інтересів вкладників;
- г) усі відповіді правильні.

74. До власних ресурсів банку належать:

- а) нерозподілений прибуток банку;
- б) випуск акцій;
- в) вклади населення;
- г) бюджетні кошти на рахунках банку.

75. Витрати фінансової установи на початку її діяльності покриваються за рахунок:

- а) міжбанківського кредиту;
- б) статутного фонду;
- в) резервного фонду;
- г) правильної відповіді немає.

76. Ставка рефінансування Національного банку України — це:

- а) виражена у відсотках плата за кредити, що надаються комерційним банкам, яка встановлюється Національним банком України з метою впливу на грошовий оборот та кредитування. Національним банком України встановлюються облікова та ломбардна процентні ставки;
- б) виражена у відсотках плата, що береться Національним банком України за рефінансування комерційних банків шляхом

- купівлі векселів до настання строку платежу за ними і утримується з номінальної суми векселя;
- в) є найнижчою серед ставок рефінансування;
  - г) є орієнтиром ціни на гроші.
- 77. Депозитні кошти, розміщені в нашому банку банком-контрагентом, належать до:**
- а) запозичених коштів;
  - б) залучених коштів;
  - в) власних коштів.
- 78. Ощадний (депозитний) сертифікат – це:**
- а) письмове свідоцтво банку про депонування коштів;
  - б) посвідчення права вкладника або його правонаступника на отримання суми депозиту та процентів за ним після закінчення встановленого строку;
  - в) цінний папір;
  - г) усі відповіді правильні.
- 79. Процентна ставка за субординованим боргом у національній валюті:**
- а) визначається НБУ;
  - б) дорівнює середній ставці на кредитному ринку;
  - в) не може перевищувати розмір облікової ставки НБУ.
- 80. Загальний розмір додаткового капіталу банку повинен становити:**
- а) не більше 100 % від основного капіталу;
  - б) не більше 50 % від субординованого капіталу;
  - в) не менше 10 % від власного капіталу.

Змістовий модуль II. Характеристика та порядок проведення операцій банку

Тема 4. Управління пасивами та активами комерційних банків

Види операцій банків та їх економічний зміст. Пасивні операції. Активні операції.

Сутність і класифікація пасивів банку. Управління власним капіталом та його функції. Управління залученими (депозитними) та запозиченими (недепозитними) коштами. Збільшення статутного фонду комерційного банку: способи та напрями. Акумуляція вільних ресурсів у комерційних банках. Емісія власних цінних паперів та їх види. Ощадні (депозитні) сертифікати. Прості та переказні векселі. Облігації.

Сутність і класифікація активів банку. Активні операції комерційних банків. Особливості управління активами. Кредитні операції як складова активів банків. Активні операції банківських установ з цінними паперами.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Сутність бізнес-планування в комерційних банках. Основні показники бізнес-плану.
2. Методи прогнозування показників бізнес-плану банків.
3. Фінансове і бюджетне планування.
4. Контроль за виконанням фінансових планів.
5. Фінансова структура банку.
6. Вплив регуляторної функції Центрального банку на методи управління активами та пасивами.
7. Управління запозиченими коштами.
8. Регулювання НБУ кредитних операцій комерційних банків.
9. Перспективи розвитку кредитних операцій в Україні.
10. Менеджмент інновацій на ринку банківських послуг.

Теми рефератів

1. Сутність бізнес-планування в комерційних банках. Основні показники бізнес-плану.
2. Принципи організації управління активами і пасивами.
3. Управління власним капіталом банку.
4. Управління залученими коштами.
5. Управління запозиченими коштами.
6. Особливості та методи управління активами банку.
7. Кредитні операції в структурі банківських активів.
8. Регулювання НБУ кредитних операцій комерційних банків.
9. Перспективи розвитку кредитних операцій в Україні.
10. Управління активними операціями з цінними паперами.
11. Менеджмент інновацій на ринку банківських послуг.

Література [1; 20; 24; 29; 39; 48; 51–58; 64; 71; 77]

Тема 5. Організація банківського кредитування

Кредитні взаємовідносини між банком і позичальником. Сутність, види та принципи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування (довго- і короткострокового) юридичних і фізичних осіб. Класифікація банківських кредитів.

Етапи банківського кредитування. Умови кредитування. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Форми та види забезпечення повернення банківського кредиту (вітчизняний і зарубіжний досвід). Кредитний ризик і способи його мінімізації. Проблемні кредити. Заходи щодо повного і своєчасного повернення проблемних позичок.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Плата за кредит. Порядок нарахування процентів за кредитними операціями банків.
2. Напрями запобігання кредитному ризику та робота банків із проблемними кредитами.
3. Фактори визначення кредитного ризику.
4. Методи управління кредитним ризиком.
5. Заходи щодо мінімізації кредитного ризику.
6. Форми забезпечення кредиту та вимоги до них.

Теми рефератів

1. Сутність та характеристика кредитних операцій банку.
2. Етапи кредитування.
3. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
4. Формування резервів під кредитні операції.
5. Кредитний ризик, методи його мінімізації.
6. Форми кредитування.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Позичальник збирається взяти кредит у розмірі 25000 грн з погашенням одноразовим платежем у сумі 30000 грн. Ставка процентів за кредитами становить 25 % річних. Визначити, на скільки днів можна взяти кредит (розрахункова кількість днів у році 365).

Завдання 2

08.04.05 банк видав кредит у розмірі 20000 грн під 16 % річних. Через 80 днів ставку відсотків збільшили на 5 %, а ще через 5 місяців її підвищили до 25 %. Визначити суму, яку необхідно погасити позичальнику 29.01.07.

Завдання 3

Споживчий кредит у сумі 8000 грн надали на 2 роки за ставкою 20 % річних. Визначити суму, яку клієнт має сплатити за цей час, а також величину щомісячного погашення.

Завдання 4

Сума процентів, які необхідно сплатити позичальнику за кредитом, становить 12600 грн. Визначити, яку суму кредиту отримав позичальник, якщо строк кредиту становить 3 роки, а нарахування відсотків здійснюється за ставкою 20 % річних.

Завдання 5

Позичальник збирається взяти кредит у розмірі 5000 грн на 1 рік з погашенням одноразовим платежем у сумі 6000 грн. Визначити ставку процентів за кредитом, на основі якої він може вибрати банк.

Завдання 6.

Позичальник збирається взяти кредит терміном на 9 місяців з поверненням суми в 1900 грн. Ставка процентів за кредитом становить 24 % річних. Визначити суму кредиту, яку може взяти позичальник.

Завдання 7

На основі балансу та додатків до нього розрахуйте показники:

- платоспроможності підприємства;
- показники фінансової стійкості позичальника;
- показники рентабельності.

Умова:

Баланс на "01" січня 200х р. Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
Залишкова вартість	10	0,5	4,0
Первісна власність	11	4,2	8,2
Знос	12	3,7	4,2
Незавершене будівництво	20	411,2	436,0
Основні засоби:			

1	2	3	4
Залишкова вартість	30	1221,6	1717,6
Первісна вартість	31	1443,6	2023,2
Знос	32	222,0	305,6
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	40		
Інші фінансові інвестиції	45	79,1	79,1
Довгострокова дебіторська заборгованість	50		
Відстрочені податкові активи	60		
Інші необоротні активи	70		
Усього за розділом I	80	1712,4	2236,7
II. Оборотні активи			
Запаси:			
Виробничі запаси	100	767,1	1227,3
Тварини на вирощуванні та відгодівлі	110		
незавершене виробництво	120		
готова продукція	130	379,0	618,8
товари	140	121,0	52,5
Векселі одержані	150		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160		
первісна вартість	161	1320,0	1719,2
резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	272,6	101,0
за виданими авансами	180	385,0	178,2
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	15,0	6,4
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	23,7	104,6
в іноземній валюті	240	33,6	17,4
інші оборотні активи	250	121,2	195,0
Усього за розділом II	260	3438,2	4283,4
III. Витрати майбутніх періодів	270		
Баланс		5150,6	6520,1

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
1. Власний капітал			
Статутний капітал	300	0,4	0,4
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320		
Інший додатковий капітал	330	594,0	594,0
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	1181,5	2552,9
Неоплачений капітал	360		
Видучений капітал	370		
Усього за розділом I	380	1775,9	3147,3
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	410		
Інші забезпечення	420		
Цільове фінансування	430		
Усього за розділом II	440		
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	450	269,1	144,5
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	460		
Відстрочені податкові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	269,1	144,5
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520	70,9	116,0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	1885,5	1406,1
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	373,1	1003,4
з бюджетом	550	18,7	216,2
з позабюджетних платежів	560	233,5	105,6
зі страхування	570	38,4	38,7
з оплати праці	580	82,7	84,5
з учасниками	590	310,8	214,6
із внутрішніх розрахунків	600	92,0	43,2
Інші поточні зобов'язання	610	92,0	43,2
Усього за розділом IV	620	3105,6	3228,3
V. Доходи майбутніх періодів	630		
Баланс	640	5150,6	6520,1

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг)	010	17823,7	
Податок на додану вартість	015	2615,0	
Акцизний збір	020		
	025		
Інші вирахування з доходу	030		
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	15208,7	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	12771,0	
Валовий			
прибуток	050		
збиток	055	2437,7	
Інші операційні доходи	060	595,7	
Адміністративні витрати	070	413,5	
Витрати на збут	080	23,6	
Інші операційні витрати	090	673,1	
Фінансові результати від операційної діяльності:	100	1923,2	
прибуток			
збиток	105		
Дохід від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120	1,6	
Інші доходи	130	11,1	
Фінансові витрати	140	52,5	
Втрати від участі в капіталі	150		
Інші витрати	160	59,2	
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	170	1824,2	
збиток	175		
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	452,8	
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190	1371,4	
збиток	195		
Надзвичайні:			
доходи	200		
витрати	205		
Податки з надзвичайного прибутку	210		
Чистий:			
прибуток	220	1371,4	
збиток	225		

Завдання 8

Ви — економіст кредитного відділу КБ “Фінанси”. Банком 10.10. ц. р. видано кредит ВАТ “Корона” під 25 % річних в сумі 550000 грн на 10 місяців з щомісячною сплатою за користування кредитом до 1-го числа кожного місяця.

Згідно з умовами кредитного договору, сплата кредиту здійснюється таким чином:

01.02 ц. р. — 30 000 грн;

13.04 ц. р. — 70 000 грн;

20.06 ц. р. — 150 000 грн;

10.08 ц. р. — решта суми кредиту.

Визначити суму нарахованих відсотків за кожний місяць.

Завдання 9

Є такі дані про підприємство-позичальника, яке кредитується банком під затрати виробництва, тис. грн.:

1. Фактичний залишок виробничих затрат — 850.

- Списано на витрати (собівартість):

• фактично — 250;

• планово — 300.

2. Власні кошти позичальника — 200.

3. Кредиторська заборгованість, що відноситься до затрат — 50.

4. Кредитна лінія, відкрита позичальнику — 400.

5. Заборгованість за кредитом — 300.

Вирішіть питання про можливість надання позичальнику додаткового кредиту.

Завдання 10

В установі банку нова приватна фірма з вантажних перевезень відкрила розрахунковий рахунок. Власник фірми пан Крамаренко є водночас її керуючим. Він планує почати справу з двох клієнтів, маючи три вантажні автомобілі, придбані за оперативним лізингом. Обидва клієнти знайомі з роботою пана Крамаренка в інших компаніях.

Перший клієнт замовлятиме в пана Крамаренка перевезення трьох партій вантажу на тиждень на відстань 960 км. І хоча багатьом водіям на таке транспортування потрібно 2 дні, водій пана Крамаренка може здійснити це перевезення за 1 день. Перший замовник запла-

тить 882 грн за кожну партію вантажу плюс 60 грн за кожну годину простою понад 2 год.

Другий клієнт щодня даватиме панові Крамаренку вантаж для перевезень. Ціна — 500 грн за день плюс 60 грн за кожну годину простою понад 1 год. Фірма пана Крамаренка не має контрактів з клієнтами, а лише усну домовленість з ними на перевезення вантажів.

У фірми пана Крамаренка працюють два водії. Крім того, сам власник фірми — колишній водій і може обслуговувати третю вантажну машину, якщо в цьому буде потреба. Водіям планується платити 12,5 грн за годину без премії. Пан Крамаренко планує вести адміністративне керівництво фірмою без офісу, тому витрат на оренду приміщення не буде. Собі за роботу Крамаренко виплачуватиме 2500 грн щомісяця.

Пан Крамаренко раніше багато років працював водієм у фірмі, яка була клієнтом того самого банку, що й Крамаренко. Фірма одержувала в банку позички. З розширенням діяльності в неї виникли проблеми, тому вона вирішила змінити свій профіль і відмовитись від перевезень, щорічний обсяг яких становив 82,2 млн грн. Із паном Крамаренко достроково було розірвано контракт. Пан Крамаренко розумів, що найдоцільніше купити цю фірму, але в нього немає грошей. Пан Крамаренко подав на фірму до суду за дострокове розірвання контракту і очікує отримати 50000 грн.

Про пана Крамаренка добре відгукуються його колеги з останнього місця роботи, вважаючи його здібною і порядною людиною. Позитивну думку про нього висловлює також орендодавець, у якого Крамаренко орендує три вантажні машини,

Вантажні перевезення — це висококонкурентний бізнес з низькими бар'єрами для новачків завдяки порівняно невеликому капіталу, необхідному для початку власної справи. Більшість дрібних перевезень здійснюються орендованими вантажними машинами. В основі конкуренції — ціна та надійність. На ринку вантажоперевезень досить помітна конкуренція, оскільки працюють кілька великих фірм, що мають переваги порівняно з дрібними. Адже вони працюють на власних вантажних машинах і можуть знижувати ціни. Малі компанії характеризуються низьким рівнем капіталізації і тому “вилітають” з бізнесу раніше за всіх після початку зниження цін.

Банк, у якому пан Крамаренко відкрив рахунок, знав його, коли він брав активну участь у ліквідації великої фірми вантажоперевезень, де раніше працював. Можливо, завдяки цьому всі питання,

пов'язані з розподілом активів серед учасників фірми, банк вирішив цілком справедливо.

Оскільки в пана Крамаренка з банком склалися добрі стосунки, банк запропонував профінансувати його власну справу. Крамаренко почав вести переговори з банком про надання позики в сумі 500 тис. грн для відкриття власної фірми. Пропозиція була відхилена кредитним комітетом, оскільки капіталу пана Крамаренко (30 тис. грн) явно бракувало для такого ризикового підприємства. Нині пан Крамаренко звернувся до банку з проханням про надання йому позики меншого розміру.

Фірма пана Крамаренка просить надати позичку в сумі 100 тис. грн на 5 років і 3 місяці з основним платежем після пільгового періоду в 3 місяці. Відсоткова ставка — 10,25 %. Пан Крамаренко інвестує 30 тис. грн власних коштів. Первинні витрати становлять 42 тис. грн, із них 28 — за страхування, 12 — за оренду вантажних машин і 20 тис. грн — за отримання ліцензії. Фірма Крамаренка орендує три вантажні машини на умовах оперативного лізингу (лише за пальне і страхування окрема плата) у розмірі 416 грн за тиждень і 4 грн за 1 км. Оскільки це оперативний лізинг, єдина вимога — попереднє інвестування (лізинговий внесок — 12 тис. грн).

Позичка буде надана під заставу дебіторських рахунків та особисту гарантію пана Крамаренка. Особисті активи Крамаренка складаються з власного будинку, який оцінюється в 190 тис. грн, та капіталу в 116 тис. грн з правом стягнення майна за борги.

Доходи від перевезення вантажу складатимуться з основного платежу за 52 тижні року та плати за простій (з розрахунку 7 тис. грн за тиждень).

Зарплата водіїв розраховується за тарифом і 54-годинним робочим тижнем.

Витрати на оренду вантажних машин, якщо компанія обмежиться описаною щойно роботою, становитимуть 7100 грн за тиждень. При додаткових замовленнях витрати досягнуть 12 тис. грн. Мінімальні витрати на страхування — 4 тис. грн за тиждень. Витрати на пальне розраховують виходячи з середнього кілометражу (36800 км) за тиждень (відомо також, що на 100 км витрачається 36,19 л. палива; вартість палива становить 3,70 грн).

Інші витрати становитимуть 2 грн за тиждень. Витрати, пов'язані з реалізацією, загальногосподарські та адміністративні витрати досягнуть 5700 грн за місяць з урахуванням зарплати пана Крамарен-

ка — 2500 грн за місяць. Витрати на сплату відсотків за позичками розраховуються окремо.

Розглянути клопотання пана Крамаренка, отримати від нього, за потреби, додаткові матеріали і прийняти відповідне рішення. За результатами зробити висновки з описанням процесу кредитування.

Література [1; 4–6; 13; 14; 16; 17; 26; 48; 51–58; 61; 69; 71; 75; 77]

Тема 6. Розрахункова діяльність комерційних банків

Платіжний оборот та його структура. Готівкові та безготівкові грошові розрахунки. Місце і роль безготівкових розрахунків у народному господарстві. Форми та схеми безготівкових розрахункових і платіжних документів: платіжні доручення, платіжні вимоги — доручення, чеки, акредитиви, векселі. Порядок надання клієнтам банку розрахункових послуг. Сфера застосування, переваги та недоліки окремих форм безготівкових розрахунків і способів платежу.

Організація готівкових грошових розрахунків суб'єктів господарювання. Кругообіг готівкових грошей. Організація надходження готівкових грошей до кас комерційних банків. Касові послуги комерційних банків. Прогнозування обороту готівкових грошей у банках. Касова дисципліна і контроль за її дотриманням.

Організація розрахунково-касового обслуговування клієнтів комерційними банками. Ведення поточних депозитних рахунків, валютних, безготівкових міжгосподарських розрахунків. Закриття рахунків. Система електронних платежів. Розрахунки з використанням пластикових карток.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Порядок інкасування грошової виручки підприємств та організацій.
2. Підкріплення операційної каси банку.
3. Сутність платіжної системи.
4. Система “Клієнт — банк”.
5. Відповідальність банку за проведення розрахунків.
6. Різновиди векселів, особливості їхньої дії та обігу.
7. Реквізити та інші атрибути векселів.
8. Порядок функціонування переказних і простих векселів.
9. Механізм платежу, погашення і опротестування векселів.

Теми рефератів

1. Порядок визначення платіжності банкнот та монет.
2. Особливості транспортування грошової виручки через службу інкасації банку.
3. Характеристика платіжних систем, що використовуються в Україні для забезпечення проведення розрахунків на її території та за її межами.
4. Форми безготівкових розрахунків.
5. Особливості міжбанківських розрахунків.
6. Проблеми емісії банкнот в Україні та шляхи їх вирішення.
7. Особливості емісії банкнот у зарубіжних країнах.
8. Історія виникнення та запровадження пластикових карток.
9. Економічна сутність і функції векселів.
10. Характеристика операцій банків із вексялями.
11. Позабалансові операції банків із вексялями.
12. Аваль та авальні операції.
13. Дисконтування векселів.
14. Операції інкасо векселів у банках.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Меблева фабрика 8 квітня звернулася до АКБ “Дніпро” у Києві з проханням відкрити такі акредитиви:

- № 1 — для розрахунків із Волинським ліспромгоспом на суму 850 тис. грн, банк якого розташований у Луцьку;
- № 2 — для розрахунків із Херсонським бавовняним комбінатом на 200 тис. грн;
- № 3 — для розрахунків із донецькою торгівельною базою на 60 тис. грн

У договорах між заявником та бенефіціаром передбачається, що акредитиви виставляються безвідкличні з депонуванням коштів у виконуючих банках.

АКБ “Дніпро”, перевіряючи заяви на відкриття акредитивів, встановив, що у заявах № 1 і 2 немає вказівок про те, що акредитиви безвідкличні, а в акредитивній заяві № 3 зазначено, що він є відкличним. На поточному рахунку меблевої фабрики станом на 8 квітня перебувало 900 тис. грн, претензій до поточного рахунка не було. Норматив-

ний строк проходження документів спецзв'язком між банком-емітентом і виконуючим банками становить 4 дні.

Розкрийте сутність видів акредитивів, наведених в умові задачі. Вкажіть строки дії акредитивів.

Які дії повинен вчинити банк “Дніпро” із заявками меблевої фабрики?

Які записи за рахунками має зробити банк?

Чи дозволено виставляти акредитив за рахунок власних коштів та банківського кредиту одночасно?

Завдання 2

До Луцького банку “Полісся” 15 квітня надійшли такі акредитивні заяви:

- № 1 — від деревообробного комбінату з Києва на 100 тис. грн для розрахунків із лісгоспом за деревину. Акредитив безвідкличний, із депонуванням коштів у виконуючому банку; умовою використання акредитиву є заборона його часткового використання постачальником;
- № 13 — від будівельно-монтажного управління з Полтави для розрахунків із цементним заводом на суму 80 тис. грн. Акредитив відкличний, непокритий;
- № 20 — від Сумського заводу на адресу заводу “Луцьккабель” для розрахунків за кабельну продукцію. Акредитив безвідкличний, із покриттям у виконуючому банку, платежі за акредитивом проти залізничних квитанцій без акцепту уповноваженої особи покупця, сума акредитиву — 115 тис. грн.
- 17 квітня до банку “Полісся” надійшли від постачальників реєстри документів:
  - від цементного заводу про відвантаження цементу на 60 тис. грн з повідомленням про відмову цементного заводу від подальшого використання акредитиву;
  - від заводу “Луцьккабель” про відвантаження продукції Сумському заводу на 115 тис. грн. На реєстрах рахунків, які надав до банку завод “Луцьккабель”, були зроблені акцептовані написи уповноваженої особи заявника акредитиву.

Розкрийте зміст дій банку “Полісся” в м. Луцьку при одержанні заяв про виставлення акредитивів від банків-емітентів.

Визначте, що повинен зробити виконуючий банк, одержавши від постачальників реєстри документів та транспортні документию

Вкажіть, якими будуть дії виконуючого банку з невикористаним залишком акредитиву після закінчення його строку або відмови постачальника від подальшого використання акредитиву.

Опишіть позитивні та негативні властивості акредитивної форми розрахунків для банків та клієнтів.

Завдання 3

9 грудня комерційним банком “Кріс” було видано кошти:

- акціонерному товариству “Прогрес” — 8,5 тис. грн для виплати заробітної плати;
- АТ “Київ-Млин” — 4 тис. грн для закупівлі пшениці;
- взуттєвій фабриці № 1 — 1 тис. грн на господарські витрати;
- економісту банку Захарчуку Т. В. — 100 грн — аванс на витрати з відрядження.

Якими документами оформлюються видаткові касові операції?

Який порядок документообігу при видачі грошей з каси банку?

Який контроль при сплаті грошових чеків здійснюють: економіст обліково-операційного відділу, контролер та касир банку?

Вкажіть особливості здійснення видаткової операції для фізичних та юридичних осіб.

Які дії клієнта в разі нестачі виданих коштів з вини банку?

Завдання 4

Фабрика “Ласунчик” подала до комерційного банку “Віват” заяву на видачу лімітованої чекової книжки та платіжні доручення на перерахування суми ліміту 40 тис. грн та плати за бланк чекової книжки 20 грн.

4 квітня поточного року до КБ “Віват” надійшов чек від цукрового заводу, виписаний фабрикою “Ласунчик” 20 березня поточного року.

Визначте, чи буде прийнятий банком чек до оплати?

Дослідіть процедуру видачі коштів на основі використання чекової книжки.

Завдання 5

Клієнти банку звернулися з проханням до працівника банку, щоб він з огляду на специфіку їх діяльності запропонував їм використання однієї з форм безготівкових розрахунків або способів платежу:

- швейна фірма “Маяк” — із текстильною фабрикою за фактично відвантаженою тканину;

- молокозавод — із спеціалізованим магазином “Молоко” за поставки молочної продукції;
- меблева фірма “Карпати” — із лісгоспами, які розташовані в іншій місцевості і з якими фірма має разові господарські зв’язки, за лісопродукцією;
- фірма “Весна” — із бюджетом за внесками до нього сум податків, зборів, інших обов’язкових платежів;
- домобудівний комбінат — із металобазою для завершення розрахунків за актом звірки взаємної заборгованості підприємств.

Пояснити, які форми розрахунків або спосіб платежу доцільно використувувати в кожному конкретному випадку. Пояснити, чому.

Завдання 6

У банк 24 грудня ц. р. звернулася громадянка України Борисенко Оксана Борисівна з проханням про відкриття карткового рахунка для зарахування заробітної плати.

Пояснити порядок оформлення карткового рахунка.

Завдання 7

У банк “Галичина” звернувся Петренко Ігор Григорович, на рахунок якого не надійшла сума перерахованої заробітної плати, хоча всі документи оформлено. Перевіркою з’ясовано, що сума випадково зарахована на інший рахунок іншого вкладника.

Вказати, якими будуть дії працівника банку в цьому випадку.

Завдання 8

Заповніть бланки документів:

- ТОВ “Приморське”, яке обслуговується у Керченському відділенні УСБ, 20.01.2005 р. уклало договір № 16 з приватною фірмою “Продсервіс” на поставку рибних консервів на суму 1482,25 грн у порядку попередньої оплати. Фірма “Продсервіс” має поточний рахунок у АКБ “Віват” м. Харкова № 26004652386942, МФО 351533 ідентифікаційний код 29664488. МФО УСБ — 328, поточний рахунок 2600468153, ідентифікаційний номер — 14117333 (платіжне доручення).
- ТОВ “Медтехніка” має заплатити 270 грн за користування гарячою водою “Харківкомунпромводу” за січень 2005 року. Платник має такі реквізити: Ідентифікаційний код — 14118966, Ексоцбанк у м. Харкові; р/р 26004659782311; МФО 651536.

Реквізити одержувача: ідентифікаційний код 15669263; АКБ “Кредит форум” у м. Харкові; р/р 2600990300077; МФО 278104 (вимога-доручення).

- Автобаза № 5, що обслуговується у Подільському УСБ м. Києва (МФО 322078), бажає відкрити акредитив на користь нафтобази № 3 (код 34567890), що має рахунок у ХОД АК УСБ у м. Харкові (МФО 351016) на суму 14768 грн для оплати за нафтопродукти обсягом 3 т (договір № 7 від 05.02.2006 р.) (заява на акредитив).

Завдання 9

Банк урахував вексель на суму 3000 грн за 70 днів до терміну оплати. Проста облікова ставка 12 %. Кількість днів у році – 360.

Визначте дисконт і вартість векселя при обліку.

Завдання 10

Банк має інформацію, тис. грн:

1. Сума переказного векселя – 700.
2. Термін погашення векселя – 10.11.
3. Дата обліку векселя в банку – 29.09.
4. Облікова ставка – 45.

Визначте: 1 – суму дисконту; 2 – за якою ціною буде враховуватись вексель.

Завдання 11

Універсам “Дарниця” 27.03 ц. р. розрахувався з торговим об’єднанням “Укрриба” за поставлену продукцію переказним векселем, платником за яким є АТ “Київприлад”. Встановлений на векселі строк виконання акцепту – 27.04 ц. р., а строк платежу – 13.05 ц. р.

У зв’язку із зміною ринкової кон’юнктури об’єднанню “Укрриба” терміново знадобилися кошти для поточних розрахунків на 15.04 ц. р. Постачальники відмовляються від прийняття цього векселя як оплати. Об’єднання змушене було звернутися до обслуговуючого банку.

1. Вкажіть, які послуги може надати з обслуговування обігу цього векселя?

2. Складіть схеми документообороту за цими операціями.

3. Які наслідки несе неплатоспроможність акцептанта у день погашення векселя?

Завдання 12

Об'єднання “Київобленерго” 26.02 ц. р. одержало в оплату своїх послуг переказний вексель на суму 5 тис. грн, який раніше вже був інкасований. Акцептантом за векселем є АТ “Азоввугілля”. Акцепт було здійснено своєчасно та в повному обсязі. Строк погашення векселя настає 04.04 ц. р.

30.03 ц. р. об'єднання звернулося до банку “Альфа” з проханням прийняти вексель на інкасо.

1. Розкрийте сутність юридичної та проведіть економічну експертизу цього векселя.
2. Вкажіть, якими документами оформляється інкасова операція.
3. Складіть схему документообороту.
4. Якими будуть дії банку у разі неодержання платежу за векселем з боку платника?

Завдання 13

Комерційний банк уклав договір авалю з векселедавцем — Гірничо-збагачувальним комбінатом. Угодою передбачається, що аваліст несе відповідальність за платіж за простими і переказними доміцільованими векселями терміном не більше 6 місяців від моменту пред'явлення. Аваліст гарантує в разі невиконання (часткового виконання) векселедавцем зобов'язань за такими векселями:

- простий вексель на 100 тис. дол.;
- переказний вексель на 85 тис. дол.;
- переказний вексель на 125 тис. дол.

Оплатити на вимогу векселетримача суму неоплачених векселів, пеню в розмірі 6 %, починаючи від дня настання терміну платежу, на суму неоплачених векселів, а також витрати, пов'язані з невиконанням вексельних зобов'язань.

Векселедавець бере на себе зобов'язання сплатити банку комісійну винагороду за надання авалю в розмірі 1,5 % від вексельної суми протягом трьох календарних днів після укладання договору авалю.

Зазначені векселі надійшли до банку 5 квітня. Комісійну винагороду комбінат перерахував банку у вівторок 12 квітня. При настанні терміну платежу векселі на 100 та 85 тис. дол. були погашені векселедавцем, а за векселем на 125 тис. дол. векселетримачем було здійснено протест щодо неплатежу.

Як вирішить банк питання про авалювання пред'явлених векселів? Які записи будуть зроблені в банку при укладанні договору

авалю? Як банк вирішить питання з векселем на 125 тис. дол.? Чи є зв'язок між авалем векселів та дотриманням банками встановлених ними економічних нормативів?

Література [1; 15; 18; 27; 28; 30; 44; 48; 51–58/; 67; 68; 71; 77; 78]

Тема 7. Послуги комерційних банків: трастові та інші послуги

Характеристика та види банківських послуг. Посередницькі послуги. Участь у випуску, розміщенні цінних паперів клієнтів-емітентів. Факторинг. Сутність факторингової угоди. Лізингові послуги: вітчизняний і зарубіжний досвід. Трастові банківські послуги. Управління майном: розпорядження успадкуванням; управління персональними трастами; опікунство та збереження майна. Агентські посередницькі послуги. Гарантійні послуги. Депозитарні послуги. Страхові послуги. Класифікація і характеристика інших послуг комерційного банку. Товарно-комісійні послуги. Операції з дорогоцінними металами, природним дорогоцінним камінням і виробами з них. Сумісна діяльність комерційних банків. Економічні інтереси банків і клієнтів щодо надання банківських послуг.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Консультаційні послуги банків, їх характеристика.
2. Банківські гарантії та поручительства.
3. Операції банків із банківськими металами.
4. Форфейтинг.
5. Інформаційні послуги та їх характеристика.
6. Трастові операції банків.
7. Характеристика фінансового інжинірингу.

Теми рефератів

1. Характеристика та види нетрадиційних банківських послуг.
2. Лізингові операції банків.
3. Факторинг та форфейтинг.
4. Операції банків з дорогоцінними металами.
5. Трастові послуги банків.
6. Стан, перспективи розвитку нетрадиційних банківських операцій та послуг у банківській системі України.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Підприємство уклало з банком спеціальний договір, згідно з яким банк купує у клієнта права на вимогу боргу. Сума боргу становить 400 тис. грн, процентна ставка за короткостроковими позичками — 18 % річних. Строк документообігу — 30 днів, плата за обслуговування — 1 %. Розмір оплати дебіторських рахунків дорівнює 70 %.

Визначити:

1. Яку суму грошей отримає підприємство в момент переуступки боргу?
2. Розмір оплати за користування кредитом і комісійну винагороду за виконання факторингової послуги.

Завдання 2

Банк купив у підприємства право на вимогу боргу (без права зворотної вимоги до клієнта). Розмір вимоги — 200 тис. грн, процентна ставка за використання кредиту — 18 % річних, розмір авансу, що його потрібно перерахувати клієнтові, — 70 %. Покупець продукції часто затримує платежі підприємству-постачальнику: розмір ризику за не своєчасність одержання коштів від платника становить 2 %. Строк документообігу між банками платника і постачальника — 7 днів. Плата за обслуговування — 0,5 %.

Визначити розмір комісійної винагороди.

Завдання 3

ЗАТ “Кристал” уклало з факторинговою компанією угоду про обслуговування.

За умовами угоди авансові платежі за попередньою сплатою рахунків становлять 85 % суми рахунку. Комісійну винагороду за обслуговування встановлено у розмірі 0,3 % суми обороту рахунків. Частину сумнівних боргів за оцінкою компаній визначено у розмірі 2,5 % обороту рахунків. Середня обіговість рахунків-фактур — 45 днів. Відсоткова ставка за кредит — 17 %. Річний оборот щодо реалізації продукції — 12 млн грн.

Визначити суму доходу, одержаного факторинговою компанією, та потребу у кредиті ЗАТ “Кристал”.

Завдання 4

Обладнання взято у лізинг на термін його повної амортизації. Лізингодержувач здійснив початковий внесок, яким сплатив 40 % контрактної вартості обладнання.

Виробник обладнання не дає будь-яких відстрочок платежу. У зв'язку з цим лізингодавець одержав кредит у банку для придбання обладнання на суму, що не вистачає, під 18 % на термін 1 рік з щоквартальною сплатою відсотків та погашенням основної суми боргу.

Погашення кредиту лізингодавцем здійснюється за рахунок коштів, які надійшли у вигляді лізингових платежів від лізингодержувача.

Контрактна вартість об'єкта — 100000 грн.

Винагорода лізингодавця — 5 %.

Термін лізингу — 5 років, періодичність лізингових платежів — 4 рази на рік.

Визначити розмір лізингових платежів, які необхідно виплатити лізингодержувачу за весь термін фінансового лізингу.

Завдання 5

Обладнання передається у фінансовий лізинг строком на 5 років. Його вартість становить 100000 грн. Для фінансування угоди лізингодавець залучає кредит на цю суму під 20 % річних терміном на 5 років з щорічним погашенням відсотків та основної суми боргу (при цьому відсотки нараховуються на непогашену суму боргу). Річна норма амортизації — 20 %, розмір строкового платежу — 2 % річних.

Визначити ставку лізингового відсотку за весь період здійснення лізингу.

Завдання 6

Підприємство, що здійснює експортні операції, має загальну суму рахунків-фактур за проданими товарами — 80,0 млн руб. Розмір авансу факторингового кредиту банку — фактора становить 80 %, комісійний відсоток — 3 %, щомісячний відсоток за кредит — 1,8 %. Визначити, на яку суму банк купить дебіторські борги підприємства-позичальника.

Література [1; 7; 12; 36; 38; 48; 51–58; 71; 77]

Тема 8. Інвестиційна діяльність банківських установ

Економічна сутність, структура та цілі банківських інвестицій. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Інвестиції та позики: загальні риси та відмінності. Інвестиційний портфель комерційного банку. Інвестування шляхом кредитування. Цінні папери як об'єкт банківських інвестицій. Види цінних паперів у портфелі банку. Інвестиційні операції банку з цінними паперами, портфель цінних паперів до погашення. Ефективність банківських інвестицій. Ризик інвестицій і безпека банківських коштів. Диверсифікація вкладень. Ліквідність і дохідність банківських інвестицій. Резерв на покриття можливих втрат від операцій з цінними паперами. Оцінка ризику та дохідності банківських інвестицій.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Класифікація та види інвестицій.
2. Особливості та напрями іноземного інвестування.
3. Основи інноваційного інвестування.
4. Формування та управління інвестиційним портфелем.
5. Емісійні операції банків з цінними паперами.
6. Посередницькі операції банків із цінними паперами.
7. Ризик операцій банків з цінними паперами.
8. Формування резервів під активні операції банків із цінними паперами.

Теми рефератів

1. Поняття та види інвестицій.
2. Основи правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні.
3. Довгострокове кредитування як форма участі банку в інвестиційному процесі.
4. Визначення ефективності реальних інвестицій.
5. Характеристика та оцінка інвестиційних ризиків.
6. Професійна діяльність банку на ринку цінних паперів.
7. Ринок цінних паперів України, його учасники.
8. Характеристика та структура портфеля цінних паперів банку.
9. Управління портфелем цінних паперів банку.
10. Управління ризиками з операцій з цінними паперами.
11. Перспективи емісійних операцій банку із цінними паперами.
12. Характеристика посередницьких операцій банків із цінними паперами.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Розрахувати чистий приведений дохід (NPV) за кожним проектом та визначити їх фінансову привабливість, якщо відомо таке:

- 1) чисті доходи за проектом А становитимуть у перший рік 200 млн грн, за другий рік — 300 млн грн, за третій рік — 400 млн грн, а інвестиційні витрати — 600 млн грн. За проектом Б чисті доходи становитимуть у перший рік 100 млн грн, за другий рік — 400 млн грн, за третій рік — 300 млн грн, а інвестиційні витрати — 680 млн грн;
- 2) процентна ставка для дисконтування визначена в 20 % річних.

Завдання 2

Порівняти за критеріями NPV, IRR та PP два проекти, якщо ціна капіталу — 15 %.

Проект А: 20 000 8 000 8 000 8 000.

Проект Б: 21 000 5 000 6 000 10 000.

Завдання 3

Розрахувати внутрішню норму дохідності (IRR) та визначити фінансову привабливість проекту, якщо відомо таке:

- 1) інвестиційні витрати здійснюються протягом одного року і становлять 400 млн грн;
- 2) чисті доходи за проектом становитимуть у перший рік 200 млн грн, за другий рік — 300 млн грн;
- 3) ціна інвестиційного капіталу становить 20 %.

Завдання 4

Розрахувати індекс дохідності (PI) за кожним проектом та визначити їх фінансову привабливість, якщо відомо:

- 1) чисті доходи за проектом А становитимуть у перший рік 100 млн грн, за другий рік — 200 млн грн, за третій рік — 200 млн грн, а інвестиційні витрати — 400 млн грн. За проектом Б чисті доходи становитимуть у перший рік 200 млн грн, за другий рік — 200 млн грн, за третій рік — 300 млн грн, а інвестиційні витрати — 400 млн грн;
- 2) відсоткова ставка для дисконтування визначена в 20 % річних.

Завдання 5

Банк придбав 10 %-ну облигацію номінальною вартістю в 500 дол. терміном погашення 15 років. Через 5 років банк прийняв рішення про її продаж.

1. Визначити, яких витрат зазнає банк при випуску та перебуванні в обігу аналогічних 12 %-них облигацій інших емітентів на момент прийняття рішення про продаж 10 %-них облигацій.
2. За рахунок виникнення якого ризику банк зазнав втрат?
3. Які ризики пов'язані з інвестиційною діяльністю банку? Охарактеризуйте їх.
4. Якими ознаками характеризується портфель реальних інвестицій банку?
5. Які фактори визначають інвестиції банку?

Завдання 6

Загальними зборами акціонерів банку “Форум” прийнято рішення про випуск простих акцій для поповнення статутного капіталу.

1. Які види діяльності з випуску та обігу цінних паперів мають право здійснювати комерційні банки?
2. З якого моменту банк може здійснювати діяльність з випуску та обігу цінних паперів?
3. Назвіть умови видачі банкам дозволів на операції з цінними паперами.

Завдання 7

Банк придбав облигації із строком погашення 3 роки, номінальною вартістю 100000 грн, купонною ставкою 10 % річних за ціною 120000 грн.

1. Визначити ставку поточного та додаткового доходу.
2. Визначити сукупний дохід банку за облигацією.

Завдання 8

КБ “Ялта” 01.01 ц. р. придбав пакет, що складається із:

- 1) 30 облигацій компанії “Корона” номінальною вартістю 1000 грн, дисконтом 20 %, купоном 10 %;
- 2) 18 облигацій компанії “Паллада” номіналом 500 грн, премією 10 %, купоном 12 %.

Отриманий за цінними паперами дохід банк вирішив направити на придбання акцій ВАТ “Мусон” номінальною вартістю 150 грн.

Яку кількість акцій згідно із законодавством України може придбати банк “Ялта”?

Визначити суму доходу за цінними паперами.

Завдання 9

У портфелі банку міститься пакет облігацій номінальною вартістю 370 тис. грн з терміном погашення 4 роки і 15 %-ним річним купоном.

Ринкова ціна пакета облігацій 350 тис. грн. Які значення показників дохідності цих облігацій?

Завдання 10

Розрахуйте показники дохідності пакета акцій обсягом 2 тис. шт., якщо балансова вартість однієї акції дорівнює 260 грн, з дивідендом 15 грн, ринкова — 300 грн. Портфель банку також становить привілейовані акції з дивідендом 6,5 % (190 шт.). Чистий прибуток банку становить 47650 грн.

Завдання 11

Дисконтні облігації номіналом 10 грн продаються за курсом 90 %. Курс долара до гривні дорівнює 5,05. Визначте суму річного доходу за такою облігацією.

Завдання 12

У портфелі банку міститься пакет облігацій номінальною вартістю 50 тис. грн з терміном погашення через 4 роки і 10 %-ним річним купоном. Ринкова ціна пакета облігацій — 35 тис. грн. Розрахувати основні показники дохідності облігацій.

Завдання 13

Акція номіналом 10000 грн придбана з коефіцієнтом 1,7 і продана власником на третій рік після придбання за 60 днів до дати виплати дивідендів. За перший рік рівень доходу становив 1500 грн. За другий рік поточна прибутковість становила 17 %. За третій рік ставка дивіденда була 10 %. Визначити сукупну прибутковість акції за весь термін з дня придбання до дня продажу.

Література [1; 8; 9; 22; 48; 50–58; 71; 77]

Тема 9. Обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків банківськими установами

Необхідність міжнародних операцій комерційних банків. Операції з іноземною валютою для імпортерів та експортерів, сутність та основні види. Поняття “обмінні курси валют”. Коливання обмінних курсів та основні способи уникнення або зведення до мінімуму втрат від цих коливань. Валютний ринок. Купівля та продаж валюти. Валютний курс. Валютна позиція. Валютний ризик. Валютні послуги: ведення банківського рахунка в іноземній валюті; укладання форвардних угод; укладання валютних опціонів. Здійснення міжнародних розрахунків. Форми розрахунків: банківський переказ, інкасо, акредитив.

Механізм банківського забезпечення інтересів покупців і продавців у процесі міжнародних розрахунків. Банківське фінансування експортно-імпортних операцій.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Ліцензування валютних операцій.
2. Особливості здійснення міжнародних кредитних операцій.
3. Особливості надання кредитів, погашення яких передбачає умову використання коштів з державного бюджету України.
4. Строкові валютні угоди.
5. Операції із залучення та розміщення валютних ресурсів.
6. Кореспондентські відносини з іноземними банками.

Теми рефератів

1. Валютно-фінансові та кредитно-розрахункові відносини в загальній системі міжнародних розрахунків.
2. Сутність та класифікація валютних операцій банків.
3. Організація міжнародних валютних операцій комерційних банків.
4. Конверсійні валютні операції банків.
5. Операції із залучення та розміщення валютних операцій.
6. Операції з обміну готівкової іноземної валюти через мережу обмінних пунктів.
7. Операції з дорожніми чеками.
8. Послуги з переказу коштів фізичних осіб за кордон.
9. Відкриття та ведення валютних рахунків в іноземній валюті.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Клієнт уклав з банком форвардний контракт на продаж 1500 млрд дол. США за фунти стерлінгів з поставкою протягом наступних шести місяців (15 січня).

Шестимісячна процентна ставка євродолара — 17 % річних;
шестимісячна процентна ставка фунта стерлінгів — 10 % річних;
курс “spot” на 15 липня:

1 ф. ст. = 1,25 дол. США;

ЄВР/USD = 1,25.

Визначити форвардний курс, за яким було укладено контракт.

Описати позицію банку на 15 липня і на 15 січня.

Визначити прибуток банку за форвардною операцією.

Завдання 2

Позичальник з України бере позику в Польщі сумою 3 млн євро за ставкою 8 % річних. Потім конвертує кредит у гривні за курсом готівкових угод і розміщує його на національному ринку під 15 % річних. Спот-курс євро до грн — 6,5 грн. Термін дії операції — 12 місяців (для євро процентний рік становить 365 днів, для гривні — 360 днів).

Визначте, скільки гривень буде викуплено і яку суму в євро повинен сплатити клієнт.

Обчисліть безприбутковий і беззбитковий форвардний курс.

Розрахуйте нижню межу курсу, за якою валютний процентний арбітраж дасть прибуток.

Визначте звичайну форвардну маржу.

Завдання 3

Клієнт американського банку знає, що йому необхідно буде через три місяці позичити євро терміном на 6 місяців. Його турбує, що відсоткова ставка євро може стати вищою через три місяці, і він хоче зафіксувати ставку євро сьогодні.

Запропонуйте способи, якими ця компанія може зафіксувати майбутню варість позички євро вже сьогодні.

Література [1; 10; 16; 19; 21; 23; 25; 31–35;
46; 48; 51–59; 71; 74; 77]

Тема 10. Фінансова стійкість комерційних банків

Зміст фінансової звітності банківських установ. Фінансові звіти та оцінка діяльності банку за допомогою фінансових показників. Поняття балансу банку, балансових рахунків. Принципи бухгалтерського обліку банківської діяльності.

Кредитний ризик. Фінансовий ризик. Процентний ризик. Способи управління ліквідністю та резервами банку. Способи захисту банку від фінансових ризиків.

Розрахунок показників ліквідності та доходності банку. Управління активами і пасивами банків. Забезпечення фінансової стійкості банківських установ: вітчизняний і зарубіжний досвід.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Фінансові звіти банку та їх аналіз.
2. Формування результату діяльності банку та його розподіл.

Теми рефератів

1. Фінансові звіти банків та їх аналіз.
2. Економічні нормативи діяльності банків.
3. Аналіз результатів діяльності банку.
4. Ліквідність банків.
5. Фінансова стійкість банків.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Визначте проценту маржу банківських операцій, якщо (грн):
дохід за кредитними операціями — 674,2;
дохід за кредитом і лізингом — 934,76;
дохід від операцій з борговими цінними паперами — 1954,60;
інші доходи — 39,85;
витрати за депозитами банків — 532,00;
витрати за депозитами клієнтів — 685,35;
витрати за емітованими цінними паперами — 985,10.

Завдання 2

Визначити рівень поточного доходу банку, а також величину процентних доходів у його складі на сонові наведених даних (млн грн.):
Доходи від операцій з іноземною валютою — 178;

дохід від трастових операцій — 0,9;
дивіденди за акціями — 10,5;
інші поточні доходи — 1070,4;
дохід від інших операцій — 1580,6.

Завдання 3

На основі даних фінансової звітності конкретного банку (вибрати самостійно) проаналізувати дотримання ним економічних нормативів. Провести розрахунки, зробити ґрунтовні висновки.

Література [1; 11; 37; 41–43; 48; 49; 51–58;
60; 62; 63; 70; 71; 73; 77]

Тестові завдання для контролю знань за змістовим модулем II. Характеристика та порядок проведення операцій банку

1. Банки в Україні відкривають рахунки:

- а) зареєстрованим в установленому чинним законодавством порядку юридичним особам;
- б) фізичним особам — суб'єктам підприємницької діяльності;
- в) філіям, представництвам, відділенням та іншим відокремленим підрозділам підприємств, виборчим фондам, представництвам юридичних осіб — нерезидентів, іноземним інвесторам, фізичним особам на умовах, викладених в Інструкції та в договорі між установою банку і власником рахунка;
- г) усі відповіді правильні.

2. Приймання грошей від клієнтів проводиться за такими документами:

- а) за грошовими чеками;
- б) за заявою на внесення готівки;
- в) за видатковими касовими ордерами;
- г) за книгою обліку прийнятих та виданих грошей.

3. Якщо клієнт одержує гроші за кількома видатковими документами з різних рахунків, то касир:

- а) видає гроші за кожним документом окремо;
- б) за кількома документами одразу;
- в) не видає гроші;
- г) правильної відповіді немає.

4. Яке з наведених положень є помилковим? Якщо гроші не були перераховані одержувачем, не відходячи від каси, то при виявленні нестачі:

- а) претензії приймаються і сума відшкодовується за рахунок винного;
- б) претензії щодо відшкодування банком не приймаються;
- в) сума не відшкодовується, але керівництво вживає заходів щодо посилення касової дисципліни;
- г) правильної відповіді немає.

5. Передача видаткових документів до каси може здійснюватися:

- а) через технічні пристосування;
- б) завідувача каси;
- в) особою, яка одержує гроші;
- г) правильної відповіді немає.

6. Прийняті гроші після закінчення операційного дня вечірніми касами повинні бути зараховані на відповідні рахунки:

- а) у той самий день;
- б) не пізніше наступного робочого дня;
- в) не пізніше кількох наступних днів;
- г) усі відповіді правильні.

7. Прибуткові касові документи, якими оформлюються платежі від фізичних осіб:

- а) можуть не відповідати встановленим формам;
- б) повинні мати чітко встановлену форму;
- в) можуть мати незаповнені реквізити;
- г) правильної відповіді немає.

8. Ключі від грошових сховищ банку не повинні зберігатися:

- а) в охоронця;
- б) у завідувача каси;
- в) у головного бухгалтера;
- г) у керівника банку.

9. Розрахункові документи, що надійшли в банк протягом операційного дня, повинні бути відображені у бухгалтерському обліку банку:

- а) у той самий день;
- б) наступного дня, виходячи із залишків на початку операційного дня;
- в) виходячи із залишків коштів на коррахунку банку, але не пізніше двох днів;

г) виходячи із залишків коштів на коррахунку банку, але не пізніше трьох днів.

10. Грошовий оборот — це:

- а) формування і розподіл грошових фондів;
- б) розподіл виручки від реалізації продукції;
- в) визначення сутності грошей в Україні;
- г) виробництво і реалізація продукції;
- д) правильної відповіді немає.

11. Безготівкові розрахунки — це:

- а) розрахунки, які здійснюються готівкою;
- б) розрахунки за бартером;
- в) розрахунки за допомогою чеків;
- г) розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках;
- д) правильної відповіді немає.

12. Платіжне доручення — це:

- а) документ, який містить доручення особи, яка видає чек, банку щодо переказу з його рахунку відповідної суми;
- б) письмове боргове зобов'язання, яке дає право вимагати від боржника сплати відповідної суми;
- в) письмове доручення власника рахунку переказати відповідну суму із свого рахунку на рахунок одержувача коштів;
- г) комбінований документ, який містить вимогу постачальника і доручення платника;
- д) правильної відповіді немає.

13. Акредитив — це:

- а) форма розрахунків, за якою банк-емітент за дорученням свого клієнта повинен здійснювати виплату третій особі;
- б) розрахунковий документ з дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити виплату за рахунок спеціально задепонованих коштів;
- в) розрахунковий документ, який містить доручення особи, яка видає чек, банку щодо здійснення платежу;
- г) розрахунковий документ, який містить вимогу постачальника і довірителя платника;
- д) правильної відповіді немає.

14. Якщо покупець (платник) завчасно депонує кошти для розрахунку з постачальником, тоді такий акредитив треба вважати:

- а) безвідкличним;
- б) непокритим;

- в) акцептованим;
- г) покритим;
- д) правильної відповіді немає.

15. Непокритий акредитив — це:

- а) який не може бути змінений або анульований без згоди поставачальника, для якого він був відкритий;
- б) який може бути анульований банком-емітентом без попередньої згоди поставачальника;
- в) за яким виплати поставачальнику гарантує банк;
- г) правильної відповіді немає.

16. Облік поточних надходжень і позичкових зобов'язань здійснюється одночасно за таким рахунком:

- а) контокорентним рахунком;
- б) овердрафтом;
- в) кредитною лінією.

17. Клієнт банку для формування статутного капіталу може мати більш як два рахунки у національній валюті:

- а) так;
- б) ні.

18. Вибір форми безготівкових розрахунків здійснюється:

- а) за вибором контрагентів за контрактом;
- б) самостійно підприємством;
- в) встановлюється банком;
- г) за рішенням Торгово-промислової палати.

19. Прийом платіжних доручень до виконання здійснюється протягом:

- а) семи календарних днів із дня їх виписки;
- б) п'яти календарних днів із дня їх виписки;
- в) десяти календарних днів із дня їх виписки.

20. Документ, що являє собою письмово оформлене доручення клієнта установі обслуговуючого банку на перерахування грошових коштів із свого рахунка, — це:

- а) платіжна вимога-доручення;
- б) платіжне доручення;
- в) розрахунковий чек;
- г) вексель.

21. Розрахунки платіжними дорученнями застосовуються:

- а) у порядку попередньої оплати за поставлені товари і надані послуги;

- б) для завершення розрахунків за актами звірки взаємної заборгованості підприємств;
- в) для здійснення платежів за зовнішньоекономічними контрактами;
- г) для безакцептного списання належної суми грошових коштів.

22. Фізична особа може здійснити перерахування коштів без наявності рахунка в установі банку за допомогою такого розрахункового документа:

- а) пластикової картки;
- б) чека;
- в) платіжного доручення;
- г) гарантійного доручення;
- д) вимоги-доручення;
- е) заяви на переказ готівки.

23. Зазначте, яка форма розрахунків може передбачати контроль банку за умовами відвантаження товарів бенефіціаром:

- а) вексель;
- б) інкасове доручення;
- в) акредитив;
- г) чек.

24. Розрахункові чеки можуть використовуватись юридичними особами:

- а) для обміну на готівку;
- б) для безакцептного списання належної суми грошових коштів;
- в) для здійснення розрахунків за отримані товари;
- г) у порядку попередньої оплати;
- д) для отримання здачі на суму чека готівкою.

25. Гарантована оплата чека забезпечується:

- а) наявністю коштів на кореспондентському рахунку комерційного банку, який видав чекову книжку;
- б) наявністю грошових коштів на поточному рахунку чекодавця;
- в) депонуванням грошових коштів на спеціальному аналітичному рахунку.

26. Готівкова виручка може здаватись в обслуговуючий банк:

- а) підприємством-“самоносом” раз на тиждень;
- б) підприємством-“самоносом” у міру необхідності;

- в) інкасаторською службою, організованою на підприємстві;
- г) через інкасаторську службу банку;
- д) озброєним нарядом міліції.

27. Для ведення касової роботи в установі банку відкриваються:

- а) денна каса і каса перерахунку;
- б) вечірня і валютна каси;
- в) прибуткова і видаткова каси;
- г) операційна каса і каса перерахунку.

28. Для внесення готівкових коштів в установу банку клієнтом — юридичною особою оформляється:

- а) прибутковий касовий ордер;
- б) меморіальний ордер;
- в) оголошення на внесення готівки;
- г) заява на переказ готівки;
- д) грошовий чек.

29. Вечірня каса банку може здійснювати:

- а) тільки прибуткові операції;
- б) тільки видаткові операції;
- в) як прибуткові, так і видаткові операції.

30. Зазначте, яка частина прибуткового документа віддається касиром банку клієнту:

- а) заява;
- б) ордер;
- в) квитанція.

31. Банк-еквайр — це:

- а) електронно-механічний пристрій, що дає змогу утримувачу банківської платіжної картки (БПК) при введенні ПІН-коду одержувати готівку;
- б) уповноважений банк, який обслуговує картрахунки та видає БПК;
- в) уповноважений банк, який проводить первинну обробку трансакцій.

32. При укладанні договору на інкасаторське обслуговування клієнт подає установі банку два зразки пломби. На відбитку пломби повинні бути зазначені:

- а) назва та номер рахунка банку, де обслуговується підприємство;
- б) номер поточного рахунка підприємства;

- в) поштовий індекс підприємства;
- г) номер реєстрації підприємства.

33. Наприкінці операційного дня касир прибуткової каси банку сформовані гроші, прибуткові документи та довідку касира здає:

- а) під розписку в книзі обліку прийнятих і виданих грошей завідувачу каси;
- б) на зберігання у грошове сховище;
- в) закриває у сейфі на своєму робочому місці.

34. Якщо підприємство має поточні рахунки в національній та іноземній валюті, то рахунки:

- а) обов'язкового повинні бути в одній установі банку;
- б) можуть міститися у різних банках;
- в) не можуть існувати одночасно.

35. Дебетна платіжна картка надає змогу:

- а) фізичній особі — держателю розпоряджатися картрахунками юридичної особи;
- б) розпоряджатися картрахунком у межах залишку коштів на ньому;
- в) здійснювати операції за дебетом картрахунка у межах встановленого банком-емітентом ліміту кредиту;
- г) фізичній особі — утримувачу розпоряджатися власним рахунком.

36. Акредитив, який може бути змінений або анульований тільки за згодою бенефіціара, на користь якого він був відкритий, називається:

- а) депонованим;
- б) непокритим;
- в) відкличним;
- г) безвідкличним.

37. Зазначте, який тип платіжної системи обслуговує платіжні операції на ринку товарів та за роздрібними послугами:

- а) внутрішньобанківська платіжна система;
- б) система масових платежів;
- в) система “клієнт — банк”.

38. Касир видаткової каси може отримати гроші:

- а) тільки від завідувача каси;
- б) тільки від касира приходної каси;
- в) залежить від обставин: або від касира прибуткової каси, або від завідувача каси.

39. Одержавши видатковий документ, касир банку не зобов'язаний:

- а) перевірити наявність коштів на рахунку клієнта;
- б) перевірити наявність і тотожність підписів посадових осіб банку, які мають право дозволяти видачу грошей;
- в) перевірити посвідчення особи клієнта;
- г) запитати одержувача про суму грошей, яку він одержує.

40. Якщо грошова виручка проінкасована різними бригадами інкасаторів, то вона:

- а) може зберігатися в одному сейфі, але з позначкою про бригаду, що її проінкасувала;
- б) не може зберігатися в одному сейфі.

41. До складу кредитних операцій банку з векселем належить:

- а) зобов'язання заплатити за векселем замість платника;
- б) облік векселя;
- в) приймати векселі на інкасо;
- г) рефінансування вексельної операції.

42. Простий вексель складає:

- а) боржник;
- б) кредитор;
- в) банк;
- г) кредитор, боржник і банк.

43. Вексель — це:

- а) боргове зобов'язання;
- б) наказовий фінансовий документ;
- в) абстрактне письмово оформлене боргове зобов'язання законодавчо встановленої форми, в основі якого лежить сукупність економічних і правових відносин комерційного кредиту;
- г) різновид іменного цінного папера.

44. Значте, який вексель визнається дієздатним з позицій дотримання форми:

- а) якщо реквізити, розташовані на його лицевому боці, відповідають вимогам вексельного права;
- б) це фінансовий документ з обов'язковими реквізитами на лицевому боці та з додатком усіх написів і позначок, розміщених на звороті та алонжі;
- в) якщо у векселі наявні обов'язкові реквізити, що відображають суттєві сторони документа.

45. Векселедавцем може бути:

- а) особа, яка видала вексель;
- б) особа, яка акцептувала вексельне зобов'язання;
- в) юридична особа, яка володіє активною і пасивною векселездатністю;
- г) будь-яка юридична і фізична особа, яка видала вексель і не позбавлена прав брати зобов'язання і відповідати за ними.

46. Зазначте, чи підлягає ліцензуванню і державній реєстрації видача векселів:

- а) емісія векселів потребує ліцензування та державної реєстрації;
- б) для видачі векселя потрібно опублікувати проспект емісії;
- в) видачу векселя слід затвердити рішенням загальних зборів акціонерів;
- г) контроль за видачею векселів здійснює векселедавець.

47. Підписувати вексельне зобов'язання як векселедавець має право:

- а) лише векселездатні юридичні та фізичні особи;
- б) підприємці як фізичні особи;
- в) будь-яка юридична особа, що поставила на векселі відбиток своєї печатки та факсиміле підпису керівника.

48. Акцепт на переказному векселі робиться з метою:

- а) засвідчити безумовну згоду акцептанта повністю і своєчасно виконати всі умови тексту векселя;
- б) засвідчити позначку платника на векселі;
- в) засвідчити факт попереднього пред'явлення векселя до платежу;
- г) покращити інвестиційні можливості векселя.

49. До наслідків регресного звернення до векселедавця і оплати ним переказного векселя належить:

- а) він може скористатися правом регресного позову до когось із векселезобов'язаних осіб;
- б) він звільняє всіх індосантів та авалістів від вексельної відповідальності;
- в) він може звернутися з позовом до платника, який відмовився від виконання платежу;
- г) він може звернутися до всіх векселезобов'язаних осіб про дольове відшкодування суми платежу.

50. Зазначте, яких правил слід дотримуватися у процесі проведення платежу за векселем:

- а) сплатити вексельну суму законному тримачеві за наявності у нього дієздатного векселя та за умови своєчасності пред'явлення векселя і засвідчення платежу розпискою та втручання погашеного векселя платникові;
- б) у відповідь на вимогу векселетримача заплатити платник висуває свою вимогу повторного пред'явлення цього векселя до платежу;
- в) вексель до платежу пред'являє особа, що не вказана як векселетримач чи посередник.

51. Вексель — це:

- а) доручення банку у покупця банкові постачальника здійснити оплату рахунків постачальника;
- б) письмове зобов'язання відповідної форми, яке дає право його власнику вимагати виплати відповідної суми у відповідний строк;
- в) форма розрахунків, за якою банк-емітент за дорученням свого клієнта зобов'язаний здійснити платіж;
- г) комбінований документ, який містить вимогу постачальника і доручення платника;
- д) правильної відповіді немає.

52. Вексельна форма розрахунків — це:

- а) розрахунки між постачальником і платником за товари (послуги) з відстрочкою виплати;
- б) письмове розпорядження власника рахунка банку перерахувати визначену суму із свого рахунка на рахунок отримувача грошей;
- в) розрахунки між постачальником і платником за товари (послуги) з відстрочкою виплати на основі спеціального документа;
- г) правильної відповіді немає.

53. Доміцільованим називається вексель:

- а) який оплачується миттєво;
- б) в якому вказано конкретне місце виплати;
- в) який існує не в документарній формі;
- г) який існує тільки в документарній формі;
- д) правильної відповіді немає.

54. Переказний вексель — це:

- а) письмовий документ, який містить зобов'язання особи, яка видала вексель (боржник), виплатити власнику векселя вказану суму;
- б) зобов'язання банку — емітента векселя виплатити вказаній у векселі особі відповідну суму в установлений термін;
- в) письмовий документ, який містить зобов'язання особи, яка видала вексель (трасант), виплатити вказану у векселі суму третій особі;
- г) правильної відповіді немає.

55. До кредитних операцій комерційного банку з векселями належить:

- а) зобов'язання сплатити вексель за платника;
- б) облік векселя;
- в) прийом векселя на інкасо для оримувача платежу;
- г) рефінансування вексельної операції.

56. Фінансовий стан позичальника, що належить до класу “В”, означає:

- а) фінансова діяльність дуже добра і є можливість зберегти її на такому рівні надалі;
- б) фінансова діяльність задовільна;
- в) фінансова діяльність погана;
- г) фінансова діяльність оцінена як добра.

57. Максимальна величина кредиту залежить:

- а) від величини статутного капіталу;
- б) від величини власних ресурсів;
- в) від величини робочих активів;
- г) від рівня кредитоспроможності клієнта.

58. Величина кредитних вкладень комерційного банку обмежується:

- а) 25 % величини власного капіталу банку;
- б) обсягом ресурсів банку;
- в) восьмикратною величиною власних коштів банку;
- г) 10 % величини власних коштів банку.

59. Зазначте, заявки яких підприємств розглядаються комерційним банком з метою подальшого кредитування:

- а) поповнення статутного капіталу;
- б) закупівля продовольчих товарів;
- в) придбання корпоративних цінних паперів;
- г) видача заробітної плати.

- 60. Принцип строковості означає, що:**
- а) позичка надається на певний строк;
  - б) позичка повинна бути повернена в строк, обумовлений кредитною угодою;
  - в) проценти за позичкою повинні бути сплачені в певний строк.
- 61. Довгостроковий кредит видається позичальнику:**
- а) для розрахунків з бюджетом за податки;
  - б) на закупівлю машин та обладнання;
  - в) на будівництво нового цеху.
- 62. Короткостроковим вважається кредит, виданий позичальнику строком:**
- а) на 6 місяців;
  - б) на 1 рік;
  - в) на більш як один рік.
- 63. Принцип забезпеченості кредиту означає:**
- а) гарантію його повернення;
  - б) захист від ризику неповернення;
  - в) стійке фінансове становище позичальника.
- 64. Взаємовідносини між банком і позичальником регулюються:**
- а) Національним банком України;
  - б) податковою адміністрацією;
  - в) кредитною угодою.
- 65. Кредитний ризик — це:**
- а) видача незабезпечених кредитів;
  - б) випадок неповернення кредиту та несплати процентів за ним;
  - в) вкладення коштів банку в активні операції.
- 66. Диверсифікація позичок — це:**
- а) видача кредитів невеликій кількості позичальників;
  - б) розподіл позичок між багатьма різними клієнтами;
  - в) видача позичок під заставу у різних формах.
- 67. Як застава можуть виступати:**
- а) товарні запаси і дорожні документи;
  - б) рухоме і нерухоме майно;
  - в) цінні папери і дорогоцінні метали.
- 68. Гарантія як спосіб захисту від кредитного ризику — це:**
- а) зобов'язання третьої особи погасити борг позичальника у разі його неплатоспроможності;

- б) послуга, яку надає банк юридичним і фізичним особам;
- в) гарантійний лист позичальника своєчасно погасити кредит і проценти.

69. Погашення кредиту позичальником здійснюється:

- а) одноразовим платежем в кінці строку дії кредитного договору;
- б) у розстрочку рівними частинами протягом всього строку дії кредитного договору;
- в) у порядку, визначеному кредитною угодою.

70. Пролонгація кредиту здійснюється під:

- а) звичайну процентну ставку;
- б) підвищену процентну ставку;
- в) на розсуд банку, але в порядку, обумовленому кредитною угодою.

71. При порушенні строків повернення нові кредити підприємства:

- а) видаються;
- б) не видаються;
- в) видаються, якщо кредит видавався під гарантію третьої особи.

72. Цільовий характер кредитування означає:

- а) видачу кредитів у межах наявних кредитних ресурсів банку;
- б) диверсифікацію банківських ресурсів, розміщених в активні операції;
- в) вкладення коштів банку в конкретні господарські процеси.

73. Принцип платності означає, що:

- а) позичальник сплачує проценти банку за користування кредитом;
- б) банк одержує комісійну винагороду від позичальника за оформлення кредитної угоди;
- в) банк несе витрати в процесі здійснення кредитних операцій.

74. Контроль за цільовим використанням кредитних коштів здійснює:

- а) банк;
- б) клієнт (позичальник);
- в) податкова адміністрація.

75. Ліміт кредитування як засіб захисту від кредитного ризику означає:

- а) граничну суму кредиту, яку позичальник може отримати в банку;

- б) граничну суму ресурсів, які банк може розмістити в кредитні операції;
- в) обмежену кількість клієнтів, яким банк може видавати кредити.

76. Кредитоспроможність позичальника — це:

- а) його здатність своєчасно погасити заборгованість за позичкою і процентами;
- б) його можливість користування банківським кредитом;
- в) його здатність своєчасно розраховуватися з власними кредиторами.

77. Розмір і порядок стягнення пені та штрафів за невиконання або неналежне виконання кредитних зобов'язань позичальника визначається:

- а) чинним законодавством;
- б) кредитною угодою;
- в) чинним законодавством і кредитною угодою.

78. Видача позички може здійснюватись шляхом:

- а) зарахування коштів на розрахунковий або депозитний рахунок позичальника;
- б) зарахування коштів на розрахунковий рахунок позичальника як розрахунків за нього;
- в) видачі готівки з каси.

79. Пролонгованим вважається кредит:

- а) який своєчасно не погашений позичальником;
- б) за яким банк прийняв рішення про відстрочку погашення;
- в) який вважається безнадійним.

80. У разі неповернення позичок банк:

- а) несе збитки за втраченими ресурсами;
- б) змушений здійснювати додаткові видатки, що пов'язані із стягненням проблемних позик;
- в) надає боржникам нові кредити.

81. Кредитування банком суб'єктів господарювання належить до:

- а) активних операцій;
- б) пасивних операцій;
- в) послуг, які надають банки клієнтам.

82. Лізинговий кредит — це:

- а) особливий вид економічних відносин з приводу надання кредитів під заставу нерухомого майна;

- б) відносини між юридичними особами, які виникають у разі оренди майна і супроводжуються укладанням лізингової угоди;
- в) кредит, який надається тільки в національній грошовій одиниці фізичним особам — резидентам України на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг;
- г) кредит, що надається шляхом акумулювання кредитних ресурсів у визначеному банку з подальшим наданням їх суб'єктам господарської діяльності.

83. Іпотечний кредит — це:

- а) відносини між юридичними особами, які виникають у разі оренди майна і супроводжуються укладанням лізингової угоди;
- б) кредит, який надається тільки в національній грошовій одиниці фізичним особам — резидентам України на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг;
- в) особливий вид економічний відносин з приводу надання кредитів під заставу нерухомого майна;
- г) кредит, що надається шляхом акумулювання кредитних ресурсів у визначеному банку з подальшим наданням їх суб'єктам господарської діяльності.

84. Зазначте, яке положення є неправильним. У кредитній консорціумній угоді можуть брати участь:

- а) один банк та кілька позичальників;
- б) декілька банків та кілька позичальників;
- в) декілька банків та один позичальник.

85. Зазначте, який вид кредиту надається шляхом списання банком коштів з рахунку клієнта понад залишок коштів на цьому рахунку:

- а) факторинг;
- б) акцептний кредит;
- в) форфейтинг;
- г) овердрафт.

86. Інвестиційні операції комерційного банку — це:

- а) операції щодо залучення тимчасово вільних коштів від населення;
- б) діяльність банку з розміщення ресурсів у цінні папери, нерухомість, статутні фонди підприємств, дорогоцінні метали та інші об'єкти вкладень;
- в) надання коштів у тимчасове користування клієнтами банку;
- г) усі відповіді правильні.

87. Банківські інвестиції — це:

- а) довгострокові кредити на фінансування затрат капітального характеру та вкладення коштів у цінні папери;
- б) кошти емітентів цінних паперів;
- в) довгострокові депозити;
- г) правильної відповіді немає.

88. Банківський портфель цінних паперів виконує функцію:

- а) стабілізації доходів фінансової установи незалежно від фаз ділового циклу;
- б) зниження податкового тягаря банку;
- в) забезпечення гнучкості банківського портфеля активів;
- г) усі відповіді правильні.

89. До основних факторів, які визначають напрям та цілі інвестиційної політики банку, належать:

- а) дохід;
- б) дохід, ліквідність, ризик;
- в) достатність, дохід, ризик;
- г) правильної відповіді немає.

90. Капітальні вкладення здійснюються у формі:

- а) вкладень коштів у відтворення основних фондів шляхом нового будівництва, розширення, реконструкції, технічного переоснащення діючих підприємств;
- б) вкладень коштів у відтворення оборотних фондів шляхом нового будівництва, розширення, реконструкції, технічного переоснащення діючих підприємств;
- в) вкладень коштів у цінні папери;
- г) правильної відповіді немає.

91. Невизначеність доходу інвестиційного портфеля банку зумовлена дією:

- а) кредитного ризику;
- б) ризику доходу;
- в) ринкового та інфляційного ризику;
- г) усі відповіді правильні.

92. Основними умовами ефективної інвестиційної діяльності банків є:

- а) функціонування розвинутого фондового ринку в країні;
- б) диверсифікованість інвестиційного портфеля за видами, термінами та емітентами цінних паперів;

- в) достатність законодавчої та нормативної бази;
- г) усі відповіді правильні.

93. Інвестиційні операції банків здійснюються за рахунок:

- а) усіх наведених нижче ресурсів;
- б) власних ресурсів;
- в) залучених ресурсів;
- г) запозичених ресурсів.

94. Інвестиційний портфель банку — це:

- а) сукупність цінних паперів, розміщених банком з метою отримання доходів;
- б) сукупність цінних паперів банку власного боргу;
- в) сукупність цінних паперів, придбаних банком з метою отримання доходів та підтримки ліквідності;
- г) усі відповіді правильні.

95. До складу процентних доходів банку від операцій з цінними паперами входять:

- а) доходи від збереження цінних паперів;
- б) амортизація дисконту (премія);
- в) дохід від перепродажу (торгівлі);
- г) дивіденди за акціями;
- д) дохід за борговими цінними паперами з фіксованим прибутком.

96. Асоційована компанія — це компанія, в якій інвестор володіє:

- а) 20 % або більшою частиною капіталу, однак асоційована компанія не є дочірньою щодо нього;
- б) 50 % або більшою частиною капіталу компанії;
- в) менше 50 % капіталу, але може керувати фінансовою і виробничою політикою підприємства;
- г) менше 20 % капіталу і має представництво у складі директорів компанії.

97. Емісійний дохід обліковується банком у складі:

- а) поточних доходів банку;
- б) основного капіталу;
- в) додаткового капіталу;
- г) доходів майбутніх періодів.

98. Премія (за операціями з цінними паперами) — це перевищення ринкової ціни цінного папера над номінальною:

- а) так;
- б) ні.

99. Зазначте, з якою метою банк може здійснювати додаткову емісію акцій:

- а) для збільшення власного капіталу банку;
- б) для збільшення залученого капіталу;
- в) для покриття тимчасової збиткової діяльності.

100. У банківській практиці інвестиційні операції означають:

- а) придбання основних засобів для забезпечення фінансово-господарської діяльності;
- б) видача кредитів господарюючим суб'єктам;
- в) вкладення коштів у цінні папери господарюючих суб'єктів.

101. Ліквідність цінних паперів — це:

- а) їх ринкова вартість;
- б) їх здатність швидко і беззбитково перетворюватись у грошові кошти;
- в) номінальна вартість.

102. Інвестиційні операції комерційних банків належать до:

- а) пасивних операцій;
- б) активних операцій;
- в) послуг, які надають банки клієнтам.

103. Для банківських інвестицій властиві ризики:

- а) кредитний;
- б) ринковий;
- в) процентний.

104. Комерційні банки мають право брати участь:

- а) на первинному ринку цінних паперів;
- б) на вторинному ринку цінних паперів;
- в) обидві відповіді правильні.

105. Привілейовані акції можуть бути випущені на суму, що не перевищує:

- а) 25 % статутного капіталу акціонерного банку;
- б) 10 % статутного капіталу акціонерного банку;
- в) 15 % статутного капіталу акціонерного банку.

106. Рішення про випуск акцій приймається:

- а) радою директорів;
- б) зборами акціонерів;
- в) головою правління.

107. Облігації випускаються на суму, що не перевищує:

- а) 25 % розміру статутного капіталу;
- б) 20 % розміру статутного капіталу;
- в) 30 % розміру статутного капіталу.

108. За розрахунками векселями банк при його купівлі сплачує векселедавцю:

- а) номінальну вартість векселя;
- б) дисконт;
- в) різницю між номінальною вартістю і дисконтом.

109. Позабалансові операції комерційного банку з цінними паперами розподіляються на:

- а) випуск цінних паперів, андеррайтинг, брокерські операції, депозитарні операції;
- б) емісія облігацій, андеррайтинг, брокерські операції, депозитарні операції, дилерські операції;
- в) купівля цінних паперів, депозитні операції, депозитарні операції, брокерські операції.

110. Пасивна стратегія управління портфелем цінних паперів передбачає:

- а) використання спеціалістами банку прогнозів стану різних секторів фінансового ринку для коригування структури портфеля цінних паперів;
- б) продаж цінних паперів інвесторам;
- в) надання клієнтам кредитів під заставу цінних паперів;
- г) структурування портфеля цінних паперів залежно від їх доходності.

111. Валютні рахунки в Україні відкриваються уповноваженими банками для:

- а) резидентів та нерезидентів;
- б) резидентів;
- в) нерезидентів;
- г) юридичних осіб.

112. До поточних товарних операцій в іноземній валюті в Україні зараховують:

- а) переказ коштів за межі України;
- б) виплату готівкової іноземної валюти за платіжними документами;
- в) виплату авторських гонорарів;
- г) оплату з використанням чеків та пластикових карток.

113. До поточних неторговельних операцій в іноземній валюті в Україні зараховують:

- а) розрахунки між юридичними особами-резидентами;
- б) розрахунки між юридичними особами-нерезидентами;

- в) виплату готівкової іноземної валюти за чеками;
- г) усі відповіді правильні.

114. Найбільш вигідною для імпортера формою платежу є:

- а) відкритий рахунок;
- б) оплата після відвантаження;
- в) документальне інкасо;
- г) документальний акредитив.

115. При розрахунках у формі банківського переказу бенефіціаром є:

- а) експортер;
- б) імпортер;
- в) банк імпортера;
- г) банк експортера.

116. Найбільш вигідною формою акредитиву для експортера є:

- а) відкличний акредитив;
- б) безвідкличний підтверджений акредитив;
- в) непідтверджений акредитив;
- г) безвідкличний акредитив.

117. Банківські рахунки в іноземній валюті бувають:

- а) поточні;
- б) депозитні;
- в) розрахункові;
- г) поточні і вкладні.

118. Кошти юридичних осіб-резидентів, отримані за платіжними документами, що надіслані з-за кордону, зраховуються:

- а) на поточний рахунок в іноземній валюті;
- б) на розрахунковий рахунок в іноземній валюті;
- в) на поточний рахунок в національній валюті;
- г) на вкладний рахунок в іноземній валюті.

119. Безпосередньо на поточний рахунок в іноземній валюті юридичної особи-резидента зраховуються:

- а) кредити від кредиторів;
- б) кредити з кредитного рахунка;
- в) благодійні внески юридичних осіб-резидентів;
- г) державне мито, митні збори у готівковій формі.

120. Конверсійна угода типу “ТОД”:

- а) це операція з датою валютування в день укладення угоди;
- б) це операція з датою валютування на наступний за днем укладення угоди робочий день;

- в) це операція з датою валютування на другий за днем укладення угоди робочий банківський день;
- г) це операція з датою валютування більше ніж на 2 робочих банківських дні.

121. Вільно конвертована валюта — це:

- а) валюта країни, де не існує валютних обмежень;
- б) валюта країни, де не існує валютних обмежень для резидентів;
- в) валюта країни, де не існує жодних валютних обмежень як на поточні комерційні операції, так і на операції, пов'язані з рухом капіталів.

122. Частково конвертовані валюти — це:

- а) валюти тих країн, де існують валютні обмеження на певні валютні операції або тільки для нерезидентів;
- б) валюти країн, де існують валютні обмеження для резидентів;
- в) валюти країн, де не існують валютні обмеження для нерезидентів на поточні операції.

123. Неконвертованими валютами є:

- а) валюти, що повністю зберегли валютні обмеження на всі валютні операції як для резидентів, так і для нерезидентів;
- б) валюти, що повністю зберегли валютні обмеження на всі валютні операції тільки для нерезидентів;
- в) валюти, що повністю зберегли валютні обмеження на всі валютні операції тільки для резидентів.

124. Операція “своп” — це:

- а) термінова валютна операція;
- б) строкова валютна операція;
- в) валютна операція, в якій поєднуються форвардна умова та умова “спот”.

125. Валютний опціон — це договірне зобов'язання:

- а) для покупця і продавця купити або продати певну кількість однієї валюти в обмін на іншу;
- б) що дає право (для покупця) і зобов'язання (для продавця) купити або продати певну кількість однієї валюти в обмін на іншу за фіксованим у момент укладання угоди курсом на узгоджену дату;
- в) договір про купівлю-продаж валюти на узгоджену дату за курсом, зафіксованим у момент укладання угоди.

126. Визначте, якою є валютна позиція банку, якщо зобов'язання банку 30 тис. дол., а вимоги 25 тис. дол.:

- а) позиція відкрита;
- б) позиція довга;
- в) позиція закрита;
- г) позиція коротка.

127. При непрямому котируванні валют:

- а) розраховується середнє арифметичне між курсом продавця і покупця;
- б) одиниця іноземної валюти прирівнюється до певної кількості національної;
- в) визначається, скільки одиниць іноземної валюти дорівнюють одиниці національної.

128. Дата валютування — це:

- а) дата постачання коштів на рахунок контрагента;
- б) дата укладання угоди;
- в) фіксація курсу національної одиниці в іноземній валюті на певний момент.

129. Валютні цінності — це:

- а) валюта України;
- б) цінні папери, виражені у валюті України;
- в) іноземна валюта;
- г) платіжні документи, виражені в монетарних металах;
- д) монетарні метали;
- е) цінні папери, виражені в іноземній валюті.

130. Прямє котирування — це:

- а) вартість одиниці іноземної валюти, що виражається у національній валюті;
- б) вартість одиниці національної валюти, що виражається в певній кількості іноземної валюти;
- в) курс, згідно з яким банк продає валюту.

131. Крос-курс — це:

- а) співвідношення між двома валютами, яке визначено через їх курс до третьої валюти;
- б) різниця між курсами продавця та покупця;
- в) курс, згідно з яким банк продає валюту.

132. Монетарні метали — це:

- а) золото;
- б) ювелірні вироби;

- в) метали іридієво-платинової групи;
- г) побудові вироби із золота;
- д) золотий брухт.

133. Різниця залишків коштів в іноземних валютах, які формують кількісно незбіжні зобов'язання (пасивів) і вимог (активів) для учасників валютного ринку — це:

- а) відкрита валютна позиція;
- б) валютна позиція;
- в) коротка відкрита валютна позиція;
- г) довга валютна позиція.

134. Виберіть правильне визначення термінової угоди:

- а) конверсійні угоди з поставкою обумовленої суми іноземної валюти у визначений строк після укладання угоди за курсом, зафіксованим на момент її укладання;
- б) конверсійна форвардна операція з обумовленням нефіксованої дати поставки валюти;
- в) одинична конверсійна форвардна операція з обумовленням наявності визначеної дати валютування;
- г) комбінація двох протилежних конверсійних операцій.

135. Предметом кореспондентських міжбанківських відносин є:

- а) ділові відносини між двома банками;
- б) співробітництво між банками;
- в) договірні відносини між банками про здійснення розрахунків;
- г) ведення рахунків в іноземній валюті.

136. Назвіть основні етапи процесу створення кореспондентських відносин у порядку їх послідовності:

- а) вибір партнера;
- б) надсилання листа з пропозицією встановити кореспондентські відносини;
- в) встановлення зв'язку з обраним банком;
- г) укладання кореспондентської угоди;
- д) домовленість про контрольні ключі;
- е) обмін контрольними документами.

137. Кореспондентський рахунок — це спеціальний рахунок, що відкривається:

- а) банківськими установами;
- б) тільки банківськими установами;
- в) фінансовими установами.

138. Перелічіть контрольні документи, якими обмінюються банки при встановленні кореспондентських відносин:

- а) річний звіт;
- б) список підписів уповноважених осіб;
- в) заява про відкриття рахунка;
- г) список банків-кореспондентів в інших банках;
- д) ліцензія центрального банку;
- е) копія ліцензії центрального банку;
- є) угода про використання кодового ключа;
- і) список філій усередині країни;
- ї) повідомлення про відкриття рахунка.

139. Єдиний рахунок, за яким здійснюються всі операції банку з клієнтом, зокрема і з використанням кредиту, називається:

- а) овердрафт;
- б) контокорент;
- в) акцептний кредит;
- д) приватний рахунок.

140. Кредитування експортера шляхом придбання векселів або інших боргових вимог називають:

- а) лізинг;
- б) факторинг;
- в) форфейтинг.

141. Банк у лізинговому бізнесі може брати участь як:

- а) лізингоодержувач, лізингодавець, засновник лізингової компанії, кредитор;
- б) тільки як лізингодавець;
- в) тільки як кредитор та лізингоодержувач;
- г) правильної відповіді немає.

142. Банк може здійснювати лізингові операції:

- а) за рахунок залучених коштів;
- б) за рахунок як власних, так і залучених коштів;
- в) тільки за рахунок власних коштів;
- г) правильної відповіді немає.

143. Зворотний лізинг означає, що:

- а) об'єкт лізингу може бути повторно переданий у користування іншому лізингоодержувачу;
- б) між суб'єктами лізингу укладається багатостороння угода та залучаються декілька кредиторів;

- в) лізингодавець придбав майно у власника з наступною передачею йому цього ж майна у лізинг;
- г) між суб'єктами лізингу укладається багатостороння угода та залучається один кредитор.

144. Лізинг, за яким усі витрати щодо обслуговування орендованого майна бере на себе лізингоодержувач, називається:

- а) внутрішній;
- б) чистий;
- в) фіктивний;
- г) "мокрый".

145. Ризик випадкового пошкодження об'єкта оперативного лізингу, якщо інше не передбачено договором лізингу, несе:

- а) посередник-кредитор;
- б) лізингоодержувач;
- в) лізингодавець;
- г) усі варіанти відповідей правильні.

146. Учасниками факторингової операції можуть бути:

- а) покупець;
- б) постачальник товарів;
- в) посередник (фактор) в особі комерційного банку або факторингової компанії;
- г) покупець, постачальник товарів, посередник (фактор) в особі комерційного банку або факторингової компанії.

147. Договір факторингу з правом регресу передбачає:

- а) фактор бере на себе ризик щодо одержання грошових коштів від покупців;
- б) дебітори клієнта повідомляються про укладання договору факторингу і пропонується здійснювати платежі безпосередньо фактору;
- в) фактор повертає постачальнику розрахункові документи, від оплати яких відмовився покупець, і вимагає повернення коштів;
- г) не передбачає повідомлення дебіторів про укладання договору факторингу; кошти переказуються постачальнику, який розраховується з фактором самостійно.

148. До учасників валютного ринку України, які здійснюють торгівлю банківськими металами в Україні, не належать:

- а) Українська фондова біржа;

- б) Українська міжбанківська валютна біржа;
- в) Національний банк України;
- г) уповноважені банки та уповноважені фінансово-кредитні установи на підставі ліцензії НБУ на право здійснення відповідних операцій з валютними цінностями.

149. До оптової торгівлі банківськими металами, яка здійснюється на УМВБ, належать операції купівлі-продажу:

- а) за однією угодою або з одним контрагентом протягом робочого дня не більше ніж 100 грамів золота, платини чи металів платинової групи або 1000 грамів срібла у зливках чи монетах у кількості більше ніж 10 золотих, платинових або срібних монет;
- б) за однією угодою або з одним контрагентом протягом робочого дня більше ніж 100 грамів золота, платини чи металів платинової групи або 1000 грамів срібла у зливках чи монетах у кількості не більше ніж 10 золотих, платинових або срібних монет;
- в) за однією угодою або з одним контрагентом протягом робочого дня більше ніж 1000 грамів золота, платини чи металів платинової групи або 1000 грамів срібла у зливках чи монетах у кількості більше ніж 10 золотих, платинових або срібних монет;
- г) за однією угодою або з одним контрагентом протягом робочого дня більше ніж 100 грамів золота, платини чи металів платинової групи або 1000 грамів срібла у зливках чи монетах у кількості більше ніж 100 золотих, платинових або срібних монет.

150. Операції з банківськими металами на валютному ринку України здійснюються:

- а) лише з фізичним постачанням металів;
- б) без фізичного постачання металів;
- в) з фізичним постачанням металів та без нього;
- г) правильної відповіді немає.

151. При незмінному обсязі строкових депозитів загальна ліквідність банку збільшуватиметься, якщо:

- а) зменшуватиметься величина поточних активів;
- б) банк скористається МБК;
- в) зменшуватиметься обсяг вкладень банку в основні засоби;
- г) покращиться якість кредитного портфеля.

152. Розмір відрахувань у резервний фонд банку повинен бути:

- а) не менше 5 % від прибутку банку;
- б) не менше 1 % від прибутку банку;
- в) не менше 5 % від прибутку банку і не більше 25 % розміру регулятивного капіталу;
- г) не менше 10 % від прибутку банку і не більше 25 % розміру регулятивного капіталу.

153. Безнадійна дебіторська заборгованість списується за рахунок резервів, якщо вона не погашена протягом:

- а) 90 днів;
- б) 180 днів;
- в) 210 днів;
- г) 270 днів.

154. Загальна прибутковість банківських активів відповідно зменшується:

- а) із збільшенням високоліквідних активів;
- б) із збільшенням короткострокових кредитів;
- в) із збільшенням сукупних активів;
- г) із збільшенням чистого прибутку.

155. До групи найбільш ліквідних активів за ступенем ризику належить:

- а) готівка;
- б) боргові цінні папери центральних органів виконавчої влади, що рефінансуються та емітовані НБУ;
- в) боргові цінні папери місцевих органів виконавчої влади;
- г) короткострокові і довгострокові кредити, надані центральними органами виконавчої влади.

МАУП

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі джерела

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5–6. — С. 30 (із змін. і допов.).
2. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.99 № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 29. — С. 238 (із змін. і допов.).
3. *Цивільний кодекс України*. Офіційний текст / Міністерство юстиції України. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 464 с.
4. Закон України “Про іпотеку” від 05.06.03.
5. Закон України “Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим боргом та іпотечні сертифікати” від 19.06.03 № 979.
6. Закон України “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю” від 19.06.03 № 978.
7. Закон України “Про фінансовий лізинг” від 11.12.03 № 1381.
8. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23.02.06 № 3480-IV.
9. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” від 30.10.96.
10. Закон України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” від 23.09.94.
11. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”, в редакції, затвердженій ВРУ від 22.05.97.
12. Закон України “Про лізинг” від 16.12.97.
13. Закон України “Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень” від 18.11.03 № 1255-IV.
14. Закон України “Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати” від 19.06.03 № 979-IV.
15. Закон України “Про обіг векселів в Україні” від 5.04.01 № 2374-III.
16. *Положення* “Про порядок залучення іноземних кредитів та надання гарантій Кабінету Міністрів України для забезпечення зобов’язань юридичних осіб-резидентів щодо їх погашення”: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.05.94 № 414.
17. *Тимчасовий порядок державної реєстрації іпотек*: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.04 № 410.

18. *Інструкція* про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах: Затв. постановою Правління НБУ від 12.11.03 № 492.
19. *Положення* про порядок здійснення уповноваженими банками операцій за документарними акредитивами в розрахунках за зовнішньоекономічними операціями: Затв. постановою Правління НБУ від 03.12.03 № 514.
20. *Положення* про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: Затв. постановою Правління НБУ від 03.12.03 № 516.
21. *Інструкція* з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів в установах банків України: Затв. постановою Правління НБУ від 03.12.03 № 520.
22. *Положення* про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів: Затв. постановою Правління НБУ від 17.12.03 № 561.
23. *Положення* про зупинення операцій, арешт та примусове списання коштів в іноземних валютах та банківських металів: Затв. постановою Правління НБУ від 03.12.03 № 515.
24. *Положення* про регулювання Національним банком України ліквідності банків України шляхом рефінансування, депозитних та інших операцій: Затв. постановою Правління НБУ від 24.12.03 № 584.
25. *Положення* про порядок видачі резидентам погодження Національного банку України на проведення окремих операцій: Затв. постановою Правління НБУ від 30.12.03 № 597.
26. *Положення* про надання банками України інформації за угодами з купівлі та продажу кредитних ресурсів у національній валюті на міжбанківському кредитному ринку: Затв. постановою Правління НБУ від 21.01.04 № 20.
27. *Інструкція* про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Затв. постановою Правління НБУ від 21.01.04 № 22.
28. *Інструкція* про міжбанківський переказ грошей в Україні в національній валюті: Затв. постановою Правління НБУ від 17.03.06 № 110.
29. *Положення* про порядок визначення та формування обов'язкових резервів для банків України: Затв. постановою Правління НБУ від 21.04.04 № 172.

30. *Положення* про забезпечення безперебійного функціонування інформаційних систем Національного банку України та банків України: Затв. постановою Правління НБУ від 17.06.04 № 265.
31. *Положення* про порядок видачі індивідуальних ліцензій на переказування іноземної валюти за межі України для оплати банківських металів та проведення окремих валютних операцій.
32. *Положення* про порядок отримання резидентами кредитів. Позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам: Затв. постановою Правління НБУ від 17.06.04 № 270.
33. *Правила* бухгалтерського обліку банками України обмінних операцій в іноземній валюті та банківських металах: Затв. постановою НБУ від 21.07.97 № 238.
34. *Положення* про оформлення та подання клієнтами платіжних доручень в іноземній валюті, заяв про купівлю або продаж іноземної валюти до уповноважених банків і інших фінансових установ та порядок їх виконання: Затв. постановою Правління НБУ від 05.03.03 № 82.
35. *Правила* здійснення фізичними особами переказів іноземної валюти в межах України: Затв. постановою Правління НБУ від 12.03.03 № 103.
36. *Положення* про депозитарну діяльність Національного банку України: Затв. постановою Правління НБУ від 19.03.03 № 114.
37. *Положення* про здійснення банками фінансового моніторингу: Затв. постановою Правління НБУ від 14.05.03 № 189.
38. *Інструкція* про порядок виконання операцій з дорогоцінними металами, що скуповуються у населення у виробі і брухті: Затв. постановою Правління НБУ від 21.05.03 № 206.
39. *Положення* про порядок проведення операцій, пов'язаних з розміщенням облігацій внутрішніх державних позик: Затв. постановою Правління НБУ від 18.06.03 № 248.
40. *Положення* про організацію операційної діяльності в банках України: Затв. постановою Правління НБУ від 18.06.03 № 254.
41. *Правила* організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України: Затв. постановою Правління НБУ від 19.03.03 № 124.
42. *Правила* бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: Затв. постановою Правління НБУ від 18.06.03 № 255.

43. *Інструкція* про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Затв. постановою Правління НБУ від 28.08.01 № 368.
44. *Інструкція* про касові операції в банках України: Затв. постановою Правління НБК від 14.08.03 № 337.
45. *Положення* про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень: Затв. постановою Правління НБУ від 31.08.01 № 375.
46. *Положення* про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам: Затв. постановою Правління НБУ від 17.06.04 № 270.

Основна

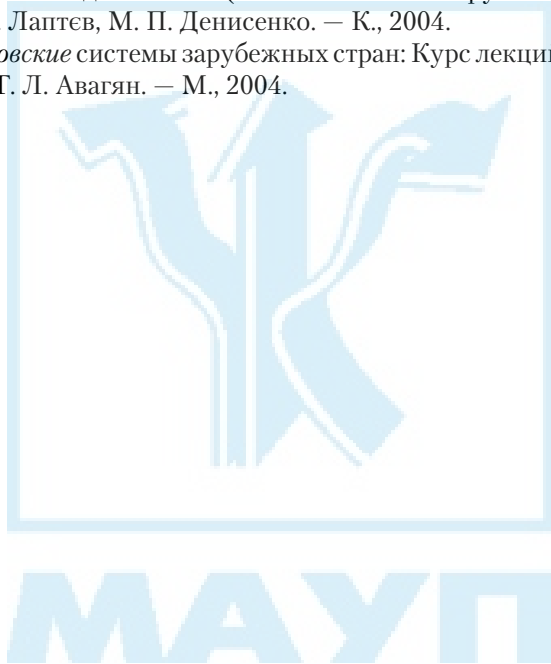
47. *Адамик Б. П.* Національний банк і грошово-кредитна політика: Тернопіль: Карт-бланш, 2002. — 278 с.
48. *Банковское дело*/ Под ред. В. И. Колесникова и Л. П. Кроливецкой. — М.: Финансы и статистика, 1995.
49. *Грушко В. І., Липтєв С. М., Любунь О. С., Раєвський К. Є.* Банківський нагляд. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 264 с.
50. *Інвестиції в Україні* / За ред. С. І. Бакаріна. — К.: Кондорд, 1996.
51. *Маркова О. М., Сахарова Л. С., Сидоров В. М.* Комерческие банки и их операции. — М.: Банки и биржи, 1995.
52. *Основи банківської справи* / За ред. А. М. Мороза. — К.: Лібра, 1994.
53. *Савлук М. І., Мороз А. М., Коряк А. М.* Вступ до банківської справи. — К.: Лібра, 1998.
54. *Банківська справа: Навч. посіб.* / За ред. проф. Р. І. Тиркала. — Тернопіль: Карт-бланш, 2001. — 314 с.
55. *Васюренко О. В.* Банківські операції: Навч. посіб. — К.: Знання, 2004. — 324 с.
56. *Кравець В. М., Кравець О. В.* Західноєвропейський банківський бізнес: становлення і сучасність / За ред. В. І. Міщенко. — К.: Знання-Прес, 2003. — 470 с.
57. *Петрук О. М.* Банківська справа: Навч. посіб. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — К.: Кондорд, 2004. — 461 с.
58. *Шевченко Р. І.* Банківські операції: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003.
59. *Банківські операції: Практикум для студ. економ. спеціальн.* — Черкаси: ЧДТУ, 2006.

60. *Калашнікова Т. В.* Банківські операції: Навч.-метод. посіб. для практ. занять і самост. роботи студ. — Х., 2007.
61. *Кузьмін В. В., Андрійко О. В.* Банківські операції: Навч. посіб. — К., 2006.
62. *Снігурська Л. П.* Банківські операції і послуги. — К.: МАУП, 2006.
63. *Холодна Ю. Є.* Банківські операції: Конспект лекцій. — Харків: ХНЕУ, 2006. — 124 с.

Додаткова

64. *Управління валютними ризиками /* За ред. В. А. Ющенко, В. І. Міщенко. — К.: Знання, 1998.
65. *Карчева Г., Ревун В.* Шляхи вдосконалення нагляду та регулювання діяльності проблемних банків // Вісн. НБУ. — 2000. — № 4. — С. 26–28.
66. *Кіндрацька Л.* Формування і використання резервів під кредитні ризики та методика обліку цих операцій у комерційних банках України // Банк. справа. — 2000. — № 1. — С. 35–39.
67. *Клюско Л. А.* Диверсифікація оподаткування діяльності банків // Фінанси України. — 1999. — № 12. — С. 78–81.
68. *Гладких Д.* Основні показники фінансової стабільності банківської установи // Вісн. НБУ. — 1999. — № 10. — С. 29–33.
69. *Довгань Ж.* Управління власним капіталом комерційного банку // Вісн. НБУ. — 1999. — № 8. — С. 47–49.
70. *Заруба О. Д.* Банківський менеджмент і аудит. — К.: Лібра, 1996.
71. *Роуз С.* Банковский менеджмент. — М.: Дело ЛТД, 1995.
72. *Демківський А. В.* Вексельний обіг в Україні: Навч. посіб. — К.: ВІРА-Р, 2003.
73. *Лагутін В. Д.* Гроші та грошовий обіг. — К., 2003.
74. *Лагутін В. Д.* Кредитування: теорія та практика. — К., 2004. — 215 с.
75. *Васюренко О. В., Волохата К. О.* Економічний аналіз діяльності комерційних банків. — К., 2004.
76. *Банківські операції /* За ред. В. І. Міщенка. — К., 2004.
77. *Міщенко В. І., Кротюк В. Л.* Центральні банки: організаційно-правові засади. — К., 2004.
78. *Міщенко В. І., Яценюк А. П., Коваленко В. В., Коренева О. Г.* Банківський нагляд. — К., 2004.
79. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Валютне регулювання. — К., 2004.

80. *Кредитний ризик комерційного банку* / За ред. В. В. Вітлінського. — К., 2004. — 260 с.
81. *Міщенко В. І., Шаповалов А. В., Салтинський В. В., Вядрова І. М.* Реорганізація та реструктуризація комерційних банків. — К., 2002.
82. *Стельмах В. С., Єпіфанов А. О., Гребенюк Н. І., Міщенко В. І.* Грошово-кредитна політика в Україні. — К., 2003.
83. *Міщенко В. І., Шаповалов А. В., Юрчук Г. В.* Електронний бізнес на ринку фінансових послуг. — К., 2003. — 280 с.
84. *Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід)* / С. М. Лаптев, М. П. Денисенко. — К., 2004.
85. *Банковские системы зарубежных стран: Курс лекций* / Ю. Г. Вешкин, Г. Л. Авагян. — М., 2004.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Загальні методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів	4
Тематичний план дисципліни “Банківська справа”	8
Зміст самостійних завдань дисципліни “Банківська справа”.....	9
Тестові завдання для контролю знань за змістовим модулем I. Банківська система України її призначення та функції.....	23
Тестові завдання для контролю знань за змістовим модулем II. Характеристика та порядок проведення операцій банку	63
Список літератури	92

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп’ютерне верстання *Н. І. Нечиторенко*

Зам. № ВКЦ-3465
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП